

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EVLİ KADINLARIN SÜT BANKASINA İLİŞKİN
BİLGİ VE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Burcu MAMAN

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA

EBELİK ANABİLİM DALI

KARS 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EVLİ KADINLARIN SÜT BANKASINA İLİŞKİN
BİLGİ VE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Burcu MAMAN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA

EBELİK ANABİLİM DALI

KARS 2019

TEZ ONAY SAYFASI

TC
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Burcu MAMAN tarafından hazırlanmış olan **Evli Kadınların Süt Bankasına İlişkin Bilgi Ve Görüşlerinin Belirlenmesi** adlı bu çalışma, yapılan tez savunması sonucunda jüri üyeleri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmenliği uyarınca değerlendirilerek oy ..*birliği*..... ile ..*kabul*.. edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 10/04/2019

Adı Soyadı: Burcu MAMAN

Başkan: Doç. Dr. Serap EJDER APAY

Üye: Doç. Dr. Özlem KARABULUTLU

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA

İmza:

[Handwritten signatures]

Bu tezin kabulü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../2019 gün ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Özgür ÇELEBİ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim ve araştırmamın her aşamasında desteğini ve danışmanlığını esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleriyle çalışmama ışık tutan, mesleki ve kişisel gelişimimde büyük katkı sağlayan, sevgisini esirgemeyen değerli hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA 'ya,

Tez savunması jüri üyeleri Doç. Dr. Serap EJDER APAY' a, Doç. Dr. Özlem KARABULUTLU' ya

Tez çalışmamda yardımlarını esirgemeyen Aile Sağlığı Merkezi'nde çalışan Uzm. Dr. Serkan ÇALIŞ 'a,

Tez çalışmam boyunca yardımlarını ve katkılarını benden esirgemeyen değerli abim İslam MAMAN 'a,

Araştırmaya katılmayı kabul ederek destek veren tüm anne ve anne adaylarına,

Bu günlere gelmemi sağlayan, her daim beni destekleyen değerli aileme teşekkür ederim.

Burcu MAMAN

Ebe

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	II
ÖNSÖZ	III
KISALTMALAR	VI
TABLolar DİZİNİ	VII
ÖZET	VIII
SUMMARY	IX
1. GİRİŞ	1
2.GENEL BİLGİLER	4
2.1. Anne Sütü ve Bağışçı (Donör) Sütü.....	4
2.1.1. Anne Sütü	4
2.1.2. Anne Sütünün Yararları.....	4
2.1.3. Anne Sütünün Üstünlükleri	5
2.1.4. Bağışçı (Donör) Sütü.....	7
2.1.5. Türkiye’de Bağışçı Sütü.....	7
2.2. Anne Sütü Bankacılığı	8
2.2.1. Anne Sütü Bankalarının Kurulmasına ve Yaygınlaşmasına Zemin	8
Hazırlayan Nedenler.....	8
2.2.2. Anne Sütü Bankalarının Amacı ve Tarihçesi	9
2.2.3. Anne Sütü Bankasının İşlevi	10
2.2.4. Anne Sütü Bankalarının İşleyişi.....	11
2.2.5. Anne Sütü Bankacılığının Farklı Ülkelerdeki ve Kültürlerdeki Uygulamaları.....	13
2.3. Türkiye’de Anne Sütü Bankacılığı	17
2.4. Süt Bankacılığı ve Etik Boyutu.....	20
3.MATERYAL VE METOT	21
3.1. Araştırmanın Türü.....	21
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı.....	21
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	21
3.4. Araştırmaya Alınma Kriterleri	22
3.5. Verilerin Toplanması	22
3.6. Verilerin Değerlendirilmesi	22

3.7. Araştırmanın Sınırlıkları	22
3.8. Araştırmanın Etik Yönü	22
4. BULGULAR	23
5.TARTIŞMA VE SONUÇ	41
6. KAYNAKLAR	50
7. EKLER	53
EK 1. Anket Formu	
EK 2. Etik Kurul Onay Formu	
EK 3. Tez Çalışması İzin Yazısı	
EK 4. Gönüllülerin Bilgilendirilmesi ve Rızasının Alınması Protokolü Onay Formu	
8. ÖZGEÇMİŞ	64

KISALTMALAR

AAP	: Amerikan Pediatrist Akademisi
AIDS	: Edinilmiş Bağışıklık Eksikliği Sendromu
AS	: Anne Sütü
ASB	: Anne Sütü Bankacılığı
CMV	: Sitomegalovirüs
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
E.coli	: Escherichia Coli
HIV	: İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü
HMBANA	: Human Milk Banking Association of North America
HTLV	: İnsan T Hücreli Lösemi Lenfoma Virüs
n	: Sayı
P	: Anlamlılık Değeri
SPSS	: Statistical Package For The Social Sciences
TNSA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 2.1.	Bağışçı Sütünün Tercih Edilmemesinin Sebepleri.....	8
Tablo 2.2.	Anne Sütü Bankalarının Kayıt Sisteminde Yer Alan Bilgiler	11
Tablo 4.1.	Kadınların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı.....	23
Tablo 4.2.	Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımı	25
Tablo 4.3.	Kadınların Anne Sütü Bankacılığı Hakkındaki Bilgilerinin Dağılımı.	26
Tablo 4.4.	Kadınların Anne Sütü Bankacılığı Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı	27
Tablo 4.5.	Kadınların Süt Bankası Uygulanmasını Bilme Durumuna Göre Bazı Sosyo- Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması.....	29
Tablo 4.6.	Kadınların Süt Bankası Uygulanmasını Bilme Durumunun Obstetrik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması	32
Tablo 4.7.	Kadınların Süt Bankasından Yararlanmayı İsteme Durumlarının Bazı Sosyo- Demografik Özelliklere Göre Dağılımı	34
Tablo 4.8.	Kadınların Süt Bankasından Yararlanmayı İsteme Durumlarının Bazı Gebelik Özelliklerine Göre Dağılımı	36
Tablo 4.9.	Kadınların Süt Bankasına Süt Bağışlamayı İsteme Durumlarının Bazı Sosyo- Demografik Özelliklere Göre Dağılımı	37
Tablo 4.10.	Kadınların Süt Bankasına Süt Bağışlamayı İsteme Durumlarının Bazı Gebelik Özelliklerine Göre Dağılımı	39

ÖZET

Evli Kadınların Süt Bankasına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi

Bu araştırmanın amacı kadınların anne sütü bankacılığı hakkında bilgi ve görüşlerini belirlemektir. Bu araştırma tanımlayıcı nitelikte olup araştırma evrenini Iğdır İli Tuzluca İlçesi'ndeki 4 ve 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezine 25.10. 2017-10.04.2019 tarihleri arasında başvuran 15-49 yaş arası evli kadınlar oluşturmuştur. Araştırma 279 evli kadınla yürütülmüştür. Araştırma verilerinin toplanmasında anket formu kullanılmış, veri toplama araçları kadınlarla yüz yüze görüşülerek uygulanmıştır. Kadınların %24.7'sinin daha önce anne sütü bankacılığını duyduğunu, kadınların anne sütü bankacılığını bilme düzeyine bakıldığında, %68.8'i anneler tarafından bağışlanan sütlerin toplanıp pastörize edildikten sonra ihtiyaç sahiplerine dağıtımının yapıldığı kuruluş, %31.2'si ise annelerin kendi bebekleri için sağdıkları sütü daha sonra kullanmak için saklanıldığı yer olarak tanımlamıştır. Kadınların anne sütü bankacılığı hakkında bilgi düzeylerinde, %37.7'si anne sütü bankacılığını televizyondan, %31.9'u ise sağlık personelinden aldığını belirtmiştir. Kadınların %19.7'si ülkemizde süt bankası olduğunu bilmekte ve %59.2'si ise bilmediğini ifade etmiştir. Araştırmaya alınan kadınların %72.4'ü süt bankasına süt bağışlamayı düşündüğünü belirtmiştir. Kadınların %55.6'sı bebeğini emziremediği durumda süt bankasından yararlanmak istediğini, %50.2'si ise bebeğini emzirirken sütü yetersiz olursa süt bankasından yararlanmayı istemediğini ifade etmiştir. Kadınların süt bankasından yararlanmayı istememe nedenlerinin ise sırasıyla yabancı birinin sütü olması (%40.4), dini açıdan sakıncalı olması (%35.2) ve bebeğe hastalık bulaşabileceği (%24.4) düşüncelerine sahip olmaları görülmüştür. Kadınların %49.1'i bebeğini emziremediği durumlarda tanıdığı birinin anne sütünü alabileceğini belirtmiştir. Çalışmaya katılan grubun çoğunluğunun bilgi sahibi olmadığı, yeterli bilgilendirme yapılması ve süt bağıışı konusu hakkındaki çekincelerinin giderilmesi halinde anne sütü bankalarına olumlu baktıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Anne Sütü, Anne Sütü Bankası, Bağıışçı Sütü, Ebe

SUMMARY

Stating Information And Opinions Of Married Women Relating To Milk Bank

The aim of this research to specify women knowledge and opinions about Human Milk Bank. This research is descriptive and formed by married women between age 15-49, who consulted the Family Health Center Number 4 and 5 between dates 25.10.2017-10.04.2019 in Tuzluca IĞDIR. This research was carried out with 279 married women. Surveys form were used for collection of research data and data collection tools were carried out by talking face to face with women. When we have a looked at tha awareness of the women about the Human Milk Bank, we can see that %24.7 of the women heard about it already %68.8 of the mothers think that it is distributed to the people in need which is donated and gathered after pasteurized. And the other %31.2 of the mother think that the milk for their babies is stored for their next following usage. The women explain that %37.7 of them learn about Human Milk Bank from television and the other %31.9 is from health employee. %19.7 of the women know that there is a milk bank in our country but %59.1 of them state that beaware about it. %72.4 of the women in this survey think that they can donate for the Milk Bank. %55.6 of the women state that they want to use milk bank when they cannot breastfeed their babies. And also rest of the women (%50.2) express that if they are deficient in this situation they can't even use the Milk Bank. There are many reasons for the mothers to not using the milk from the Milk Bank first. It is seen that the reason why they don't want to use Milk Bank is being another women milk, inconvenient for the religious reasons and the risk of infectious disases. %49.1 of the mothers say that they can get the milk from other women when they cannot breastfeed their babies. In the light of this information, it is seen that, most of the women in this survey, have no information and these women can chance their negative opinions to the positive about the Milk Bank if they are informed trully and clearly.

Key Words: Human Milk, Human Milk Bank, Donor Milk, Midwife

1. GİRİŞ

Anne sütü ile beslenme, hastalıklara karşı korunmada ve ölüm oranlarını azaltmada en iyi beslenme yöntemidir (Kul Uçtu ve zerdoğan 2017). Doğumun ardından ilk 6 aylık dönemde bebeklerin yalnızca anne sütüyle beslenmesi, bu 6 aylık dönemin sonrasında bebelere tamamlayıcı besinlerin verilmesi ve bebek iki yaşına gelene kadar ek gıdalarla birlikte anne sütünün de verilmesi gerektiği Dünya Sağlık rgt (DSÖ) tarafından tavsiye edilmektedir (Demirtaş 2010). İçerdiği bileşenler yönünden anne sütü (AS) yenidoğanın bütün gereksinimlerini karşılayan benzersiz bir besindir. Fakat, doğumun ardından bebeklerin çoğunluğu anneleri tarafından emzirilmekte iken, kimi bebekler için anneden veya bebekten kaynaklı bazı sebeplerden (AS'nin yeterli olmaması, prematürite, annenin ölümü, bebekte emme refleksinin gelişmemesi, düşük doğum ağırlığı, beslenme intoleransı vb.) tr emzirme mümkün değildir. Bu nedenle, yenidoğana ideale en yakın besini sağlamada anne sütü bankaları (ASB) nemli bir kaynaktır (Kadıoğlu ve Hotun şahin 2014).

"ocukların sağlık konusunda en üst seviyeye ulaşma, bu seviyeye ulaşmak için tıbbi bakım ve iyileştirme hizmetleri veren kurumlardan faydalanma hakkının olduğu ve çocuklardan hiçbirinin bu haklardan yoksun bırakılamayacağı" Birleşmiş Milletler ocuk Hakları Sözleşmesi'ndeki 24. maddede vurgulanmaktadır (Birleşmiş Milletler ocuk Hakları Sözleşmesi).

Günümüzde de anne sütü ile beslenmenin önemi vurgulanmaktadır. Kendi annesinin sütünü bazı sebeplerden alamayan bebekler için ise anne sütüne erişmenin farklı yolları olduğu görülmektedir. Kendi annesinin sütüne ulaşamayan bebekler için stannelik, bağışçı sütü ve anne sütü bankaları anne sütü almanın farklı yolları olarak karşımıza çıkmaktadır (Geçer 2018).

Pekdemir'in bildirdiğine göre, anne sütü bankalarının kurulamayacağını savunan ağdaş İslam hukukçuları süt anne ile süt kardeşlerin net olarak belirlenememesi sebebiyle süt bankalarının mevcut durumunun İslam'a göre haram evliliklerin gerçekleşmesine yol açtığını savunmaktadırlar. Yine bu görüşe göre bebeğin emzirilmesindeki gibi sütün bebeğin ağzına ve burnuna damlatılması sonucu evlenmeye mani durum gerçekleştiğinden anne sütü bankaları kurulamaz. Anne sütü

bankalarının kurulabileceğini savunan İslam hukukçularına göre ise süt akrabalığı ancak fiili emzirme yoluyla gerçekleşmektedir. Anne sütü bankacılığında fiili emzirme söz konusu olmadığından süt akrabalığına bağlı evlenme engeli oluşmadığı için anne sütü bankaları kurulabilir. İslam ülkelerinde süt annelik uygulamasıyla bebeklerin süt gereksiniminin karşılanması ve süt bankalarından temin edilen sütler nedeniyle yasaklanan evliliklerin oluşacağı fikri bu kurumların kurulmasını engelleyen ana etkidir (Pekdemir 2015). Yapılan çalışmalara göre bağışçı sütünün kullanılması sonucunda geç başlangıçlı sepsis, nekrotizan enterokolit ve besin intoleransının azaltılmasında ve daha kısa sürede taburcu olunmasında hem ailelerin hem de sağlık sistemlerinin açısından maliyet etkinliği sağlandığı görülmektedir (Ekşioğlu ve ark. 2015). Laktasyona yönelik programlar kapsamında sağlık kurumlarında(hastanelerde) AS'nin önemi üzerinde durulurken, annelerin farkındalığını artırmak amacıyla ASB ve bağış konularından da bahsedilmesi oldukça önemlidir (Demirtaş 2010).

Bebeğe bazı sebeplerden dolayı süt verilememesi halinde, bebeğin süt ihtiyacını gidermek için inek sütü veya süt tozu katkılı mamalar kullanılır. Fakat alınacak inek sütünün yoğunluğu anne sütüne göre ayarlanmadığı takdirde bebekte kabızlığa yol açabilir. Yeterli pastörizasyonu yapılmayan inek sütü, yapısındaki birtakım mikroorganizmalardan dolayı bebeği ishal yapabilir (Atasever ve Adıgüzel 2010).

Bebeğe ek gıdaların verilmesi sonucu annenin sütü daha az salgılanmaya başlar ve anne sütünün verildiği süre kısalmaya başlar. Anne sütü bebeklerin tüm besin ihtiyacını karşıladığı için ek gıdalar anne sütü gibi olamaz. Ek gıdalara başlanıldığında bebek anne sütünü daha az alır. Ek gıdalar ile anne sütü aynı zamanda verildiğinde ise anne sütündeki besinlerin emilim düzeyi düşer. Ek gıdaların bebeğe erken verilmesi bağırsak villuslarının fonksiyonlarının bozulması ve diğer birçok hastalığın(enfeksiyon hastalıkları, astım, atopik hastalıklar, tip 1 diyabet ve alerjik hastalıklar) görülme riskini artırır. Ek gıdalara başlanması bebeğin anne sütünü daha az almasına neden olur. Bu da bebeklerin hastalanma sıklığını ve hastalıklardan kaynaklı ölüm oranını artırır (Köksal ve Özel 2008). Yetersiz beslenme ve buna bağlı olarak meydana gelen bebek ölümlerini önlemedeki ana

etken anne sütüdür (Duran 2008). Esasen bütün mamalar anne sütüne benzetilmeye çalışılır. Ancak hiçbir mama anne sütü gibi olamaz (Tanır 2006).

Ekşioğlu ve arkadaşlarının süt bankaları ile ilgili kadınların fikirlerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada süt bankası uygulamasını kadınların %71.3'ü desteklemekte ve %68.8'i süt bağışında bulunabileceğini belirtmektedir (Ekşioğlu ve ark. 2015). Kadınların yarısı anne sütü bağışını kabul edilebilir bulurken, %58'i süt bankası kurulursa kendi sütünü bağışlamak istediklerini belirtmiştir (Kaya Şenol ve Aslan 2017). "Süt Kardeşliği" diğer Müslüman ülkelerde olduğu gibi büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu ülkemizde de, büyük bir etik ikilem durumundadır (Kadıoğlu ve Hotun Şahin 2014).

Çalıştıkları sahaların doğum servisleri, travay, yenidoğan yoğun bakım üniteleri ve lohusa servisleri olmasından dolayı anne ve bebek ile iç içe olan ebeler, süt bağışı ve süt bankaları konusunda yapılacak çalışmalarda diğer sağlık çalışanlarına göre daha ön plandadır. Bu da ebelerin yapılacak çalışmalara katkı sunması ile süt bağışı ve süt bankası konusunda kadınların olumlu düşüncelerinin oluşmasına olanak sağlamaktadır (Geçer 2018). Ebelerin bu konuda büyük bir insan gücü olarak çalışması ebelik mesleğinin geleceği açısından önem arz etmektedir (Duran 2008).

Bu araştırmanın amacı evli kadınların anne sütü bankacılığı hakkında bilgi ve görüşlerini belirlemektir.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Anne Sütü ve Bağışçı (Donör) Sütü

2.1.1. Anne Sütü

Anne sütü en önemli ve en ideal besin olarak bebeklerin büyümesini ve gelişimini sağlar. Anne sütü bebeğin ve annenin sağlığını koruyarak bebeğin tüm gereksinimlerini ilk 6 aylık döneminde karşılar, aileye duygusal ve ekonomik yararlar sağlar. Anne sütü toplumdaki insanların sağlığına katkıda bulunarak toplumun geleceği yönünden de önemli bir rol oynar (Tekgöçen 2018).

2.1.2. Anne Sütünün Yararları

2.1.2.1. Anne Sütünün Bebek İçin Yararları

Bebeğin ihtiyacı olan tüm besinler mevcuttur. Bebek için sindirimi kolay olduğundan verimli bir şekilde kullanılır. Bebekler anne sütü ile beslendiği için okul hayatında daha başarılı olmaktadır. Bebeğin ilk aşısı niteliğinde olan kolostrum bebeği enfeksiyonlara karşı korur (Tekgöçen 2018).

Büyüme-gelişme ve psikolojik yönden bebek için şu yararları sağlar: Bebeğin annesi ile daha çok yakınlaşmasını sağlar. Bebeğin her anlamdaki gelişimine katkıda bulunur. Dikkat eksikliği ve ilgi göstermeme gibi durumlarda bebek için anne sütünün önemi artmaktadır. Ağızdaki kemiksi dokuyu ve dişleri geliştirerek güçlendirir. Bebeğin vücudundaki yapıları olgunlaştırır. Anne sütü içinde bulundurduğu yüksek yağ oranı sayesinde enerjinin büyük çoğunluğunu sağlar (Samur 2008).

Obezite ve Tip 2 diyabet riski çocukluk ve yetişkin çağında daha düşüktür. Tekgöçen'e göre yapılan bir çalışmada anne sütü alan bebeklerin obezite insidansında anlamlı düzeyde azalma sağladığı ve uzun süreli emzirmenin obeziteye karşı çocuklarda en önemli koruyucu faktör olduğu gösterilmiştir. Mama ile beslenmeye göre çok daha ucuzdur. Ani bebek ölümleri anne sütüyle beslenme sonucu azalır (Tekgöçen 2018).

Anne sütü ile beslenen bebekte endorfin hormonun miktarı artarak bebeğin daha az ağlamasını sağlar (Paköz Sarıkaya 2018).

2.1.2.2. Anne Sütünün Anne İçin Yararları

- Emzirme, anneyi ileride ortaya çıkabilecek kemik erimesine (osteoporozis) karşı koruyup, kadınlarda oluşabilecek kanser risklerini minimum seviyeye düşürür (Samur 2012).
- Doğum sonrası dönemde uterusun daha kısa bir sürede eski görünümünü almasına yardım eder, anemi hastalığına ve aşırı kan kaybetmeye karşı annenin korunmasını sağlar (Samur 2012).
- Emzirme ile birlikte annelerde endometrozisin ilerlemesi yavaşlar (Samur 2012).
- Emziren kadınların kilo vermesi kolaylaşmakla birlikte, kadının ihtiyaç duyduğu günlük enerji miktarı artmaktadır. Sağlıklı, dengeli ve düzenli bir şekilde beslenen anne, emzirirken enerji harcadığı için ve süt üretilirken vücuttaki yağ dokularından faydalandığından daha rahat kilo verir (Samur 2012).
- Annelik duygusunu geliştirir. Emzirmeyle annenin bebeğine karşı duygusallığı artar. Emzirme sonucunda annelerde öz güven duygusu güçlenir. Öz güvenleri sayesinde annelerin sütlerinde artış gözlenir. Bebek emzirmek anneler açısından sakinleştirici özelliği taşır (Samur 2012).
- Doğal bir aile planlaması yöntemidir (Tekgöçen 2018)

2.1.2.3. Anne Sütünün Sosyal-Ekonomik Açıdan Yararları

Anne sütü kullanımı, sağlıkla ilgili giderleri ve hastalanan çocukları tedavi ederken meydana gelen zaman ve güç kaybının azaltılmasının yanı sıra izin almalarını da azaltarak, ekonomik kayıpları önlemiş olur (Samur 2012).

2.1.3. Anne Sütünün Üstünlükleri

Anne sütü içerisindeki mevcut proteinlerin büyük çoğunluğu biyolojik anlamda öneme sahip olan ve aynı zamanda çokça kullanılan whey proteindir. Anne sütü yapısındaki proteinlerin tamamı vücutta bulunan proteinlere dönüşür. Anne sütüyle aynı özellikteki farklı bir besin maddesi olmadığından anne sütü benzersiz bir yapıya sahiptir. Anne sütünün inek sütüne göre protein yoğunluğu az olsa da, süt ile

beslenen çocuğun ilk 6 aydaki protein ihtiyacının tamamını karşılar. Probiyotik yapıdaki anne sütü hastalıklara karşı kalkan görevini üstlenir ve içeriğindeki laktobasillus bifidus sayesinde süt ile beslenen çocuğu *E.coli* vb. birçok enfeksiyondan korur (Samur 2008).

Anne sütünün yapısında fazla miktarda enzim aktif olarak çalışmaktadır. Bu enzimlerden lipaz işlevi ile yağların sindirimi için gerekli iken, lipoprotein lipaz meme bezlerindeki süt lipitleri sentezinde, galaktozil transferaz ise laktoz sentezi için gereklidir. Ayrıca laktoperoksidaz, tiyosiyanat ve hidrojen peroksit bu enzimlerden antibakteriyel özelliğe sahip olanların başlıcalarıdır (Gür 2007). Emzirmenin başından sonuna doğru anne sütündeki yağ miktarında artış gözlenmektedir. Yağ miktarının yükselmesi bebeğin doyduğunu hissetmesini sağlayarak bebekteki aşırı kilo artışı önlemektedir (Gökdoğan 2009).

İnek sütünün içeriğindeki elzem yağ asitleri miktarının beş kat daha fazlasının anne sütünde bulunduğu ifade edilmektedir (Samur 2008). Anne sütünde potasyum miktarı sodyum miktarına göre daha fazladır ve intrasellüler sıvılar ile uyum göstermektedir. Sodyum oranının düşük olması yenidoğanda tam anlamıyla gelişmeyen böbrek işlevleri için uygundur. İnek sütündeki kalsiyum miktarı anne sütüne göre yüksektir, fakat anne sütündeki kalsiyum oranı fosfor oranından iki kat fazla olup vücuttaki emilim düzeyi yüksektir. Ayrıca inek sütü, anne sütüne göre daha fazla demir barındırmasına karşın, anne sütünün yapısında bulunan demirin vücuttaki emilimi daha yüksektir. Bu sebeple bebeklerin ilk 6 aylık dönemlerinde anne sütü ile beslenmeleri halinde demir almaya gereksinimleri yoktur (Kurnaz 2014).

Gastrointestinal enfeksiyonların, pnömoni, menenjit, bakteriyemi sıklığı anne sütü alan bebeklerde düşüktür. Bebeklerin anne sütü ile beslenmeleri halinde alerjik ve kronik hastalıklara yakalanma riski azalır. İnsülin kaynaklı diyabetin, hipertrofik pilor stenozu, apandisit ve invajinasyonun oluşma sıklığı azalır. Ayrıca emzirilen bebeklerde nekrotizan enterokolit görülme sıklığının da çok daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Anne sütü bebeğin bağışıklık sistemini güçlendirerek solunum sistemi enfeksiyonlarına ve astıma yakalanma riskini azaltır. Bebeklerdeki diş çürüğü sayısı inek sütü ile beslenen bebeklerde daha fazladır (Samur 2008).

2.1.4. Bağışçı (Donör) Sütü

Anne sütü bağışçılığı çok uzun zaman önce ortaya çıkmış ve uzun bir süre de devam etmiş bir uygulamadır. Geçmişte sütanne uygulaması olduğu gibi, günümüzde de gönüllü anneler tarafından ihtiyacı olan bebeklerin anne sütü ihtiyacının karşılanmasına devam etmektedir. Birçok ülkede anne sütü paylaşımının kontrollü ve güvenilir yolu olan anne sütü bankaları bulunmaktadır. Fakat anneler süt paylaşımı için her zaman kurumları tercih etmemekte ve diğer seçenekleri de kullanmaktadır. İnternet üzerinden başlatılan, hiçbir ticari amaç gütmeyen ve tamamen gönüllük esasına dayanan, ihtiyacı olan bebekler için süt sağlama hareketi 6 ay gibi kısa sürede 50 ülkeye yayılmıştır. Kadınlar mamalara seçenek olması için kendi aralarında süt paylaşımına ve ihtiyacı olan bebeklere anne sütü ulaştırmaya devam etmiş olmasına rağmen bazı sağlık yetkileri kendi kontrolü altında olmayan bu sosyal hareketi kınamıştır. Özel sosyal platformlar kurularak anne sütünün paylaşımı sağlanmıştır (Geçer 2018).

Bebeklerdeki büyüme ve gelişmenin sağlıklı olması için uygun besinin sağlanması konusunda emzirme eşsiz bir yol olarak görülmektedir. Ancak bebeklerin emzirilemediği veya emzirilmesinin mümkün olmadığı durumlarda (anneden kaynaklı hastalıklar, enfeksiyonel hastalıklar vb.), bebeklere annelerinin sütünün yerine verilmesi için en uygun seçeneğin , DSÖ ve UNICEF (2009) tarafından anne sütü bankasından veya uygun süt anneden sütün alınması olduğu belirtilmektedir. Amerikan Pediatrik Akademisi (AAP) ise; “Erken doğan bebeklerin hepsinin anne sütünü almaları gerektiğini, büyük oranda laktasyon desteği sağlandığı halde emzirme veya kendi annesinin sütü uygun değilse, pastörizasyondan geçirilmiş bağışçı sütünün kullanılması gerektiğini” belirtmektedir (American Academy of Pediatrics, APP 2012).

2.1.5. Türkiye’de Bağışçı Sütü

Türkiye'deki emzirme oranı oldukça fazladır. 2013 yılında yapılan Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması'ndan (TNSA) elde edilen verilere göre çocukların hemen hemen hepsi (%96) belirli bir süre emzirilmişlerdir (TNSA 2013). Ancak çocukların emzirilemediği veya emzirilmemesi gerektiği durumlarda farklı eğilimlerin olduğu ifade edilmektedir. Hazır gıdalara kolay erişilmesi, bu gıdaların

uygun maliyette olması, ailelerdeki bilginin yetersizliği, ülkemizde anne sütü bankasının olmaması, bebeklerini kendi sütleriyle emziremeyen annelerin bulunması ve bu konuda sağlık personelinin yeterli bilgi ve desteği alamamaları nedeniyle, anneleri tanıdığı bir süt anneden süt almaya ya da hazır gıdalara yönelmektedir. (Tablo 1). Çalışmada ifade edilen bağışçı sütünün tercih edilmemesinin sebepleri aşağıdaki tabloda verilmiştir (Kadıoğlu ve Hotun Şahin 2014).

Tablo 2.1. Bağışçı Sütünün Tercih Edilmemesinin Sebepleri

-Dini inanışlar
-Hastalık bulaşması
-Tarama ve kayıt sistemlerine güvenilmemesi
-Bağıştta bulunan annelerin tanınmaması
-Bir araya getirilen sütlerin birbiriyle karıştırılması
-Sütlerin pastörizasyonu
-Anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgi eksikliği
-Sağlık personelinin yeterli desteği sağlamaması

2.2. Anne Sütü Bankacılığı

2.2.1. Anne Sütü Bankalarının Kurulmasına ve Yaygınlaşmasına Zemin

Hazırlayan Nedenler

- Bebeklerin özgül ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gönüllü anneler tarafından bağışlanan sütlerin toplandığı, işlendiği, izlendiği, depolamasının ve dağıtımının yapıldığı birimler anne sütü bankası olarak tanımlanmaktadır (Paköz Sarıkaya 2018).
- Paköz Sarıkaya'ya göre anne sütü bankacılığı; Hammurabi zamanında sütanneleriyle başlamıştır. Theodor Escherich E. Coli bakterisini bulduktan sonra; bebeklerdeki ölüm oranının yüksekliğinin anne sütü ile beslenmeyen bebeklerden kaynaklandığını fark ederek anne sütü bankalarının ilkini kurmuştur (Paköz Sarıkaya 2018).
- Aynı çevrede süt anne bulunamaması; hali hazırda kurulu durumda olan kan, organ ve sperm bankaları gibi anne sütü bankaları da kurulabilir düşüncesinin

hakim olması ve prematüre bebeklerin ihtiyacı olan anne sütünün temin edilmek istenmesi (Demirtaş 2010).

- Anne sütü bankaları, ek gıdalara başlamış ve bebeği altı aydan büyük olan sağlıklı annelerden bağış kabul etmekte aynı zamanda alkollü ve kafeinli içecek tüketimini, bitkisel olanlar da dâhil olacak şekilde ilaç kullanımını kontrol etmektedir (Büyükcan 2013).
- Çeşitli nedenlerden dolayı çocuğunu emziremeyen annelere karşılık sütü fazla olan veya çocuğunu ölüm sonucu kaybeden annelerin ücretli veya gönüllü olarak süt vermek istemesi, sanayileşme sonucunda kadınların iş yaşamında aktifleşmesiyle çocuğun beslenmesine katkıda bulunulması, süt anneliğinin Avrupa ülkeleri ile Amerika'da yaygınlaşmaması, aileyi bir arada tutan yapının ve toplumsal dayanışmanın zayıflaması (Pekdemir 2015).
- Anne sütü bankalarının kurulmasını tıp alanındaki gelişmeler ve bir takım ticari beklentiler de teşvik etmektedir (Pekdemir 2015).

2.2.2. Anne Sütü Bankalarının Amacı ve Tarihçesi

Jones'e göre koruyucu anlamdaki sağlık hizmetlerinin devamı niteliğinde olan anne sütü bankacılığı, Theodor Escherich'in E. Coli bakterisini bulduktan sonra; bebeklerdeki ölüm oranının yüksekliğinin anne sütü ile beslenmeyen bebeklerden kaynaklandığını fark etmesi sonucunda anne sütü bankalarının ilkinin 1909 yılında Viyana'da kurmasıyla başlamıştır. ASB'ler Viyana'dan sonra sırasıyla Boston'da (1910) ve Almanya'da kurularak çalışmalarını yürütmüştür. Boston'da yer alan ASB ilk başlarda süt ihtiyacı olan bebekler için süt anne teminini sağlarken, tam anlamıyla 1919 yılında 'süt bankası' statüsüne geçmiştir (Jones 2003). 1939 yılına gelindiğinde Kuzey Amerika'da ASB sayısı artış göstermiş ve bu bankalarda birliği sağlamak için APA tarafından 1943 yılında oluşturulan birtakım standartlar genişletilmiş haliyle uygulanmaya başlanmıştır. 1985 yılında da Kuzey Amerika Anne Sütü Bankaları Birliği (HMBANA) kurulmuştur. Birleşik devletlerdeki kurumların işbirliği ile süt bankalarına yönelik rehberler oluşturulmuştur. Bu rehberler birlik kapsamında yer alan tüm bankalar için zorunlu olmakla birlikte, bu rehberlerin yıl boyunca incelenip yeniden düzenlenmeleri sağlanmaktadır (Wight 2001).

Süt bankalarının ilk dönemlerinde bağışçılardan alınan sütler hiçbir işleme tabi tutulmadan, süt bağışını yapan kişi doğrudan süt ihtiyacı olan bebekleri emzirmiş ya da bağışı yapan kişi ile bebek arasındaki bağa bakılmadan rastgele ihtiyacı olan bebeklere ulaştırılmıştır. ASB'lerin kurulduktan sonra 1960'lı yıllarda bebek mamalarının ortaya çıkması ve daha sonraki yıllarda ise AIDS hastalığının baş göstermesiyle beraber hastalığın tanılmasında kullanılan testlerin yetersiz kalması süt bankalarının büyük oranda kapanmasına sebep olmuştur. HMBANA bu dönemdeki çalışma standartlarını ileri seviyede yeniden belirleyip düzenlemek ve daha da geliştirmek sebebiyle kurulmuştur. Bu birliklerin kurulmasının ardından anne sütünün yararlarına yönelik çalışmalar yapılması ve tanılama testlerinde yeni gelişmelerin ortaya çıkması süt bankalarının sayısını artırmıştır. ASB'ler bu birliklerce, “Bebeklerin özgül ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla gönüllü anneler tarafından bağışlanan sütlerin toplandığı, işlendiği, izlendiği, depolamasının ve dağıtımının yapıldığı birimler” şeklinde tanımlanmaktadır (Kadioğlu ve Hotun Şahin 2014). Yoğun bakımdaki yenidoğanlar başta olmak üzere, süt ihtiyacı bulunan bebeklere anne sütünü ulaştırmak ASB'lerin öncelikli hedefleridir. Son yıllarda Brezilya başta olmak üzere çok sayıda ülkede ASB'ler gönüllülük esaslı çalışmalarını yürütmektedir (HMBANA 2011).

Anne sütü bankalarında ilk hedef anne sütünü, anneden kaynaklanan (annenin ölmüş olması, yoğun bakımda analjezik ve narkotik tedavi görüyor olması, kemoterapi alıyor olması, aktif tüberküloz geçiriyor olması, HIV virüsü taşıyor olması) herhangi bir nedenden dolayı anne sütü alamayan bebeklere ulaştırmaktır (Dorum 2016).

2.2.3. Anne Sütü Bankasının İşlevi

Anne sütü bankaları; önceden sağlık taramaları yapılmış, sütü bol veya bebeği yaşamını yitirmiş anneler tarafından bağışlanan sütleri toplayarak pastörize eden ve anneleri tarafından emzirilemeyen ihtiyaç sahibi bebekler için, dağıtımını yapan kuruluşlardır (Büyükcan 2013).

Doğumdan itibaren bebeklerin çok büyük bir kısmı emzirilebilmektedir. Ancak anne sütünün yetersiz olması, anne veya bebeğin herhangi bir rahatsızlığının olması ve bu nedenle bir arada bulunamaması, bebekteki aşırı alerji durumu, bebeğin

emme refleksinin gelişmemiş olması, bebeğin doğum ağırlığının düşük olması, beslenme intoleransı veya prematüre doğum gibi sebeplerle bebeklerden bazılarının emzirilmeleri sıkıntılı olabildiğinden tavsiye edilmemektedir. Emzirilemeyen bu bebekler için anne sütü bankaları, önemli bir anne sütü kaynağı olarak görülmektedir (Büyükcan 2013).

2.2.4. Anne Sütü Bankalarının İşleyişi

ASB'ler herkesin ulaşabildiği yerlerde veya hastanelerin alt yapısında kurulabilir. ASB'lerde oluşturulan kurulda doktor, beslenme uzmanı, hemşire ve diğer yardımcı sağlık personelleri çalışır. Belirli aralıklarla toplanan kurul sütlerin bankalardaki yerini alma sürecini ve politikalarını inceler. ASB'lerde bilgi kayıt sisteminin oluşturulması önem taşır. Kayıt sistemiyle ilgili bilgiler aşağıda verilen Tablo 2'deki gibidir (HMBANA 2011).

Tablo 2.2. Anne Sütü Bankalarının Kayıt Sisteminde Yer Alan Bilgiler

Bağışçı İle İlgili Bilgiler	İdari Bilgiler	Alıcı Hastanedeki Kayıt Bilgileri	Alıcı İle İlgili Bilgiler
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kimlik bilgileri 2. Özgeçmiş ve soy geçmişine ait veriler 3. Yapılan tarama testleri sonuçları 4. Gönüllülük onay formu 5. Süt bağış çizelgesi 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Şişelerin sayısı 2. Bağışçı sayısı 3. Pastörizasyon işlemi süresi ve tarihleri 4. Bakteriyolojik test sonuçları 5. Dondurucu ve buzdolaplarının sıcaklık kontrol çizelgesi 6. Mali kayıtlar 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bağışçı sütünün reçete edilme sebebi 2. Reçete eden sağlık personelinin bilgileri 3. Hastanelere toplu olarak verilen sütlerin verilmiş tarihi ve miktarları 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Annelerin kabul ettiklerine dair onay formu 2. Alıcının kimlik bilgileri 3. Alıcıya bağışçı sütü verilme sebebi 4. Alınan miktar

Sürecin başında öncelikle, bağışta bulunmak isteyen tüm annelerle görüşülür. Bağış yapmak isteyen annenin genel sağlık durumu, ilaç kullanım düzeyi, beslenme

şekli, zararlı madde kullanma durumu, şuan sahip olduğu çocuklarının yaşı, önceki uluslararası seyahat bilgileri, yaşadığı yer, hastalık öyküsü, yüksek riskli davranış ile bulaşıcı hastalık geçmişi, meme ucu sorununun olması, bağışlayabileceği minimum süt miktarı araştırılır. Süt bağışında bulunan annelere 6 ayda bir kan testleri uygulanır. İstenen özelliklere sahip annelerin bağışladıkları sütler belirli aralıklarla düzenli bir şekilde kabul edilir. Ancak “gönüllülük” en önemli etkidir. Bu nedenle sürece dahil olmak ve sürecin devamını sağlamak önem arz etmektedir. Süt bağışı “uğraş isteyen, zahmetli ve yorucu olan, uzun vadeli süreçte azim ve özveri gerektiren” bir gerçek olarak ifade edilmiştir. Bağışta bulunan annelere bağışladıkları sütler için herhangi bir ücret ödenmezken, alıcı anneler bağış sütlerini bankalardan belli bir ücret karşılığında temin etmektedir. Sağlık sektörü, sigorta acenteleri veya kişilerce bankalarda toplanan bağış sütlerinin ücretleri belirlenmektedir. İlk olarak bağışta bulunan anneler için bireysel veya grup şeklinde emzirme danışmanları ve ebeler tarafından destek eğitimi sağlanır. Bu kapsamda anneler için sütün sağılması, saklanması, toplanması, bankalara ulaştırılması ile annelerin dikkat etmeleri gereken hususlar hakkında bilgilendirme yapılır. Bunun yanı sıra bağışçıların sağlıklı beslenmeleri, süt sağımı esnasında göğüs ve el temizliğine özen göstermeleri, göğüs masajı ve elle sağım konularında uygulamalı eğitimler verilir. Bağışçı anneler için istekleri doğrultusunda elle ya da elektrikle çalışan süt pompaları tedarik edilir. Yapılan araştırmalarda elle sağmanın önerilmesinin nedeni kontaminasyon riskini azaltması ve süt üretimini uyarmasıdır. Süt pompalarını kullanan anneler de, pompaların temizliğinin sağlanması ve sütlerini direkt şişenin içine sağmaları hususunda uyarılır. Donörün kimlik bilgileri ile sağılmanın tarih ve saatini içeren bilgiler şişelere yazılır (Kadioğlu ve Hotun Şahin 2014).

Sütler evlerden süt bankası görevlileri tarafından toplanır ve saklama koşullarına uygun şekilde bankaya ulaştırılana kadar korunur. ASB'lerin konumuna göre anneler sağım işlemini süt bankasında yaparak sütleri görevli personele verir. Evlerden toplanan sütlerin süt bankasına ulaştırılması için özel olarak hazırlanmış ve yüksek donanımlı frigofirik taşıtlar kullanılır (Kadioğlu ve Hotun Şahin 2014).

Donör(Bağışçı) annelerin bağımlılık yapan maddeler kullanmıyor olmaları, HIV, Hepatit B, Hepatit C, HTLV ve frengi testlerini yaptırmış olmaları gerekir. Süt bankaları tarafından, koşulları sağlayan annelere sağlıklı şişeler ve ihtiyaç

duymaları hâlinde süt pompası verilmekte ve verilen sütler dondurulmuş olarak toplanmaktadır. Dondurulmuş olarak toplanan sütler, ayrı ayrı veya birleştirilerek pastörizasyon için hazırlanmaktadır. Pastörizasyon işlemi ile bakterilerin ve virüslerin ölmesi sağlanırken sütlerin içeriği korunmaktadır (Büyükcan 2013).

Anne sütü bankasının organizasyonu, yüksek maliyetli ve yoğun uğraş gerektiren olan bir çalışmadır. Uygun bağışçıların araştırılarak bulunup seçilmesi, bağışçı sütünün muhafaza edilmesi ve sütün pastörize edilerek ihtiyaç sahiplerine dağıtımını sürecinde yer ile malzeme gerekmektedir. Bağışçı sütünün kullanılabilmesi için, hepatit B, sitomegalovirüs (CMV), Human Tlymphotropic virüs 1 ve 2, hepatit C, sifiliz, HIV1, HIV2, tüberküloz testlerinin sonuçları negatif olmalıdır (Demirtaş 2010). Anne sütünün patojenler yoluyla kontamine olabilmesi ve nekrozitan enterokolit, menenjit, bakteriyemi ile diyare gibi salgınlara yol açabilmesi sebebiyle pastörize işlemi süreci oldukça önem arz etmektedir. Anne sütündeki değerli besin öğelerinin bu süreçte zarar görmemesi için ısının kontrol altında tutulması gerekir. Bu husus, taranan bağışçılardan elde edilen pastörize sütlerin kullanılması sonucunda hastalıkların kişiden kişiye geçmesi konusundaki korkuları gidermektedir. 62 °C ısıda ve 30 dakika süren pastörizasyon (Holder pastörizasyon) işlemi, hepatit B, hepatit C ve CMV dışında bilinen bir çok patojeni yok etmektedir. Bu nedenle anneler için kendi sütlerine en iyi alternatif bağışçı sütüdür (Demirtaş 2010). Süt bankalarından bazıları bağışçı sütünü saf haliyle vermektedir. Randomize kontrollü olarak yapılan bir çalışma anne sütünün pastörizasyon sürecinden geçirilerek verilmesini daha güvenilir bulmaktadır (Kul Uçtu ve Özerdoğan 2017).

2.2.5. Anne Sütü Bankacılığının Farklı Ülkelerdeki ve Kültürlerdeki Uygulamaları

Brezilya'da dünyanın en büyük süt bankacılığı sisteminin olmasının sebebi bu ülkedeki Sağlık Bakanlığı'nın süt bankalarını sağlık politikasının bir parçası olarak ele alması ve süt bankacılığının başarılı bir şekilde devam ettirilmesinden kaynaklanmaktadır. Büyükcan ülkede yaklaşık 200 süt bankası bulunduğunu ve sistemden bugüne kadar yaklaşık 170.000 bebeğin yararlandığını belirtmektedir (Büyükcan 2013). Ülkenin Sağlık Bakanlığı tarafından söz konusu sistem desteklenmekte olup bebek ölümlerinin sayısının düşürülmesi için emzirmenin

desteklenmesi politikalarının ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Anne sütü bankacılığını da içeren ulusal emzirme kampanyaları ile 1980'den 2009'a kadar bebek ölümleri %50'den daha fazla azalmıştır. Yapılan kampanyalarla tıbbi harcamalardan yılda 540 milyon dolar tasarruf sağlandığı düşünülmektedir. Bu süreçte yapılan kampanyalarla ve verilen eğitimlerle süt bankacılığına ilişkin farkındalık artırılmıştır. Donör kadınların sayısının fazla olması büyük ölçekli bir sistem kurulmasına ve pastörizasyon işlemlerinin düşük maliyetle gerçekleştirilmesine olanak sağlamıştır (Paköz Sarıkaya 2018).

Başta Fransa, Almanya ve İskandinav ülkeleri olmak üzere birçok ülkenin anne sütü bankacılığını, ulusal sağlık politikalarının ve düzenlemelerinin bir parçası olarak ele alması ve alıcı ailelerin, çocukları için böyle bir hizmete harcama yapmak zorunda kalmamaları nedeniyle Avrupa'da anne sütü bankacılığı oldukça gelişmiştir. Büyükcan 20 Avrupa ülkesinde 186 tane anne sütü bankası bulunduğunu belirtmekte ve Fransa, İtalya, Norveç, İsveç, İsviçre, İngiltere ve Slovakya'da bu bankaların çalışma standartlarını belirleyen, bu bankalara ilişkin konuların tartışılmasına olanak sağlayan ve ülkenin sağlık bakanlığının amaçlarıyla da uyumu sağlayan merkezi bir yapılanma olarak çalışan ulusal birlikler bulunduğunu ifade etmektedir. Sağlık Bakanlığı ile işbirliği için İspanya, Almanya, Finlandiya, Yunanistan, Bulgaristan ve Çek Cumhuriyeti'nde ulusal koordinatör olarak görev alacak kişiler belirlenmiştir (Büyükcan 2013).

Dünyadaki ikinci anne sütü bankası 1910'da Boston'da açılmış olmasına karşın, anne sütü bankacılığı ulusal sağlık politikalarının bir parçası olarak görülmediğinden ve bu sebeple sağlık politikaları tarafından desteklenmediğinden, ABD'deki süt bankacılığı sisteminin gelişmesinin oldukça güç olduğu, bugün bile ABD'nin farklı eyaletlerinde 11 ASB bulunduğu, bahsi geçen süt bankalarının kâr amacı gütmeyen organizasyonlar olarak çalıştığı ve kurulum aşamasında ise 6 süt bankası daha bulunduğu Büyükcan tarafından ifade edilmektedir (Büyükcan 2013).

Büyükcan'a göre Güney Afrika'daki ilk süt bankası 2000 yılında kurulmuş; zamanla süt bankalarının sayısı artmıştır. Ülkede süt bankası kurulmasına ilişkin bir düzenleme olmadığından sisteme güveni sağlamak için bu konudaki sağlık çalışanları ABD ve İngiltere'deki örneklerle bakarak süt bankacılığına ilişkin kılavuzlar hazırlamışlardır. Büyükcan aynı zamanda süt kalitesinin ve güvenliğinin

sağlanması amacıyla Güney Afrika Süt Bankaları Birliği kurulduğunu ifade etmiştir (Büyükcan 2013).

Anne sütü bankalarına farklı kültürler ve dinler farklı açıdan bakmaktadırlar. Hristiyanlık, Budizm ve Hinduizm anne sütünün paylaşımını problem olarak görmemekte, aksine bu uygulamayı teşvik etmektedir. İnsanlar arasındaki kan naklini reddeden Yehova Şahit'i topluluklarda bile, anne sütünün paylaşımıyla ilgili ciddi bir engel yoktur (Kadioğlu ve Hotun Şahin2014).

Süt paylaşımında bulunmak İslam dininde bir erdemdir. Kur'an-ı Kerim'deki birçok ayetle de emzirme çok fazla teşvik edilmektedir. İslam dini, anne sütünü uygunsuz kullanmayı haram saymakta ve anne sütünün satılmaması gerektiğini ifade etmektedir. İslam dünyasında anne sütü bankalarının kurulmasını problem olarak gören inanç şöyle ifade edilmektedir: Aynı çocuğu 5 defadan fazla emzirmesi kaydıyla, bağışçı bir annenin emzirdiği 2 yaşından küçük çocuklar aralarında bir kan bağı olmadığı halde, bağışçı annenin çocukları ile kardeş olarak görülmektedir. Bu inanış, kardeş oldukları için bu çocukların birbirleriyle evlenemeyeceğini ifade etmektedir (Kadioğlu ve Hotun Şahin 2014). İslami Fıkıh Akademisi Konseyi tarafından İslam dünyasında anne sütü bankalarının kurulması ve Müslüman bir çocuğun bu bankalardaki sütlerle beslenmesi yasaklanmıştır. Anne sütü bankalarındaki sütlerin kullanılması halinde ise ilerleyen zamanlarda kardeş evliliklerinin oluşabileceği belirtilmiştir (El-Khuffash ve ark. 2012). Bu sebeplerden dolayı İslam inancının hakim olduğu ülkelerde anne sütü bankası uygulaması onaylanmamaktadır (El-Khuffash ve ark. 2012).

Anne sütü bankası uygulamasına toplumun çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkelerde rastlanılmamakta, mevcut durumda ise Batı'da uygulanmakta olan bağışlanan sütlerin bir yerde toplanmasıyla oluşturulan anne sütü havuzları sorun olarak görülmektedir. Anne sütü bankası uygulamasının sorun olarak görülmesi, bağışçı anneler ile süt verilen bebekler ve aynı anneden süt emen bebeklerin arasında süttten kaynaklı oluşabilecek akrabalık konusunda hassasiyetin gösterilmemesi, sütler ile süt akrabalıklarının karışması sonucu, İslam dininin yasakladığı evliliklere yol açabileceği endişesinden kaynaklanmaktadır (Büyükcan 2013).

Kur'an-ı Kerim'de süt akrabalığının oluşması için emilen süt miktarı ile ilgili herhangi bir açıklama yapılmamış olmasını ve rivayet edilen sahih hadisleri de göz

önünde bulunduran dini alimler bir defa bile emmenin süt akrabalığı oluşturacağını savunmaktadır. Ayrıca bu görüşün savunucuları Hz. Peygamber tarafından bildirilen "Sütten dolayı evlenilmesi yasak olanlar, kan bağı sebebiyle yasak olanların aynısıdır." hadisini ölçütleri arasında aldığından süt bankalarına karşı çıkmaktadırlar. Klasik İslam Hukuku'ndan hareket eden çağdaş alimler ise süt anneliğinin oluşması için Kur'an-ı Kerim'de de radâ' ve irdâ' kelimeleriyle ifade edildiği üzere bizzat kucağa alıp emzirmenin şart olduğunu ifade etmişlerdir. Yine bu görüşe göre emziren ve emenin kimliği ile bebeğin kaç defa emzirildiği ile ilgili belirsizlikten dolayı süt akrabalığının kurulamayacağından süt bankalarından alınan sütlerle akrabalık bağı oluşmadığını belirtmektedirler (Yaman 2002).

Modern hukuk anlayışına bakıldığında çocuğun süt emmesi ve emzirilmesi sebebiyle akrabalık durumu oluşmamakta sonuç itibariyle evliliğe engel bir durum ortaya çıkmamaktadır. Bu konuyu Öztürk şöyle açıklamaktadır: "Modern bilim, aynı anne tarafından emzirilen kişilerin kardeş olamayacaklarını ve bu durumun evlenmelerine engel olmadığını savunur". Bu husus Modern hukukla İslam hukuku arasındaki en derin farklılıklardan biri olarak ifade edilmektedir (Öztürk 2016).

İslam hukukunun "süt akrabalığı sebebiyle evlenemezler" dediği ve evlenseler de ayrılmaları gerektiğini ifade ettiği bir çift için "evlenmelerine engel yoktur" diyen Modern hukuk bu çiftin evliliğini uygun bulmaktadır. İki hukuk arasındaki bu farklılık, Türkiye gibi nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan ve modern/laik hukukun yürürlükte olduğu ülkelerde ciddi sorunlara sebep olmaktadır. Türkiye gibi nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan ülkelerde dinin öngördüğü ilkeler ışığında yaşamak isteyen insanlar için ciddi çıkmazlara sebep olmaktadır. Söz konusu olan süt akrabalığının, kanunlar katında evlenme engeli olarak kabul edilmemiş olması süt bankacılığı ile meydana gelebilecek akrabalıkların takip edilmesini zorlaştırmakta hatta ileriki yıllarda ciddi sayıda akraba evliliklerinin yolunu açmıştır. Buradan hareketle; bu ikilemi yaşayan Müslüman ülkelerde başta ülkemiz olmak üzere süt bankacılığı konusu ciddi problemleri beraberinde getirmekle birlikte telafisi mümkün olmayan sonuçlara neden olmaktadır. Modern çağdaki artan ihtiyaçlar nedeniyle çıkılan bu yol getireceği faydalardan çok zararlara sebep olabilir (Öztürk 2016).

Süt akrabalığı Yunan ve Roma Hukuku'nda evlenmeye engel olarak kabul edilmemiştir (İncekara 2011). Dinler Tarihi kaynaklarına göre de; İslam dini

dışındaki İlahi dinlerde süt akrabalığı evlenme engeli olarak kabul görmemiştir. Sadece İslam hukukunda süt emzirme yolu ile akrabalık oluşmakta ve bu evliliğe engel sebeplerden biri olmaktadır. Bu engel Medeni Kanununun 92 ve 112/3 maddelerinde önce kabul edilmiş olsa da daha sonra bu engel kanundan çıkarılmıştır (Paçacı 2008).

2.3. Türkiye'de Anne Sütü Bankacılığı

Anne sütü bankası, ilk olarak İzmir'de açılması planlanmış olsa da, henüz açılmamıştır. Sağlık Bakanlığı'nın Türkiye'de tasarlamayı planladığı “anne sütü bankacılığı” uygulaması, hem bakanlık tarafından yapılan açıklamalar yetersiz kaldığı hem de çok fazla soru işaretine yol açtığı için toplumda endişelere yol açmaktadır. Bu konuda yetkili kurumların elzem bir şekilde anne sütü bankacılığına olan ihtiyacın kriterlerini belirlemesi, araştırmalar ve çalışmalar yapması gerekir. Birtakım çalışmalar yapılmadan ve gerekli alt yapısı hazırlanmadan, yola çıkılması halinde çok ciddi sorunlarla karşılaşılacaktır. Sütü bağışlayanla sütü alan arasındaki irtibatın ilkelerini Sağlık Bakanlığı, Nüfus Müdürlükleri ile işbirliği yaparak çözüme kavuşturması gerekir. Aksi halde süt bağıışı uygulamasında yapılacak yanlış uygulamalar ve noksanlıklar dinen ve tıbbi bakımdan çok ciddi problemlere yol açabilir. Kur'an-ı Kerim'in, sünnetin ve tüm müctehidlerin ortak kanaatine göre kameri iki yıldan önceki yaş aralığında bulunan bebekler, eğer süt bankalarından süt almak zorunda kalacak olurlarsa, mutlaka alan ve veren kişilerin kimlik bilgilerinin kayıt altına alınması gerekmektedir. İki yaşını geçmiş bebekler, eğer süt bankasından süt almışlar ise, bunlar için de ihtiyaten kimlik bilgilerinin kaydının alınması gerekmektedir. Birlikte, iki yaş öncesi bebekler kadar zorunluluk teşkil etmediği öngörülmektedir (Öztürk 2016).

Öte yandan, Öztürk tarafından “Süt Bankacılığı” kavramı ile insanların zihninde ve algı dünyasında sütlerin birbirine karıştırıldığı, hangi sütün nerden geldiği ve hangi sütü kimin içtiğine dair anlam karışıklığı yaşanması bu uygulamaya karşı daha işin başlangıcında rahatsızlık meydana getirdiği belirtilmektedir. Süt bankacılığı isimlendirmesini duyan kişi kavramın iticiliği nedeniyle, bu işi direkt reddedebilmektedir. Oysaki durum farklıdır. Bağışlanan sütlerin kan gibi farklı farklı ünitelerde saklandığı, bu kavram yerine “Kan Toplama Merkezi” gibi “Süt

Toplama(Bağış) Merkezi” ya da “Anne Sütü Vakfı” şeklinde bir isimlendirme yapılarak üzerine kimlik bilgilerinin işlenmesiyle sütlerin karıştırılmadığı açıklanmalı ve tereddütler giderilmelidir (Öztürk 2016).

Sağlık Bakanlığı tarafından şöyle açıklama yapılmıştır:

"Erken doğan ve hasta olarak yenidoğan bebeklerde anne sütü hayat kurtarır. Anne sütü yenidoğan bebek ölümlerini azaltarak sağlıklı bireylerin yetişmesine katkıda bulunacaktır. Bu bebekler ilk olarak kendi anne sütünü kullanmalıdır. Annelerinin sütünün yetersiz olması yada hiç olmaması halinde, bebeklerin faydalanabilmeleri için "Anne Sütü Bağışı" uygulamasının oluşturulması tasarlanmıştır. Buradan yola çıkılarak Türkiye'de süt bankalarının kurularak yenidoğan üniteleriyle bütünleştirilmesi için çalışmaların yapılması kararı alınmıştır."

"Anne sütü bankaları hekim onayını aldıktan sonra dağıtımı yapar."

"Bu bankalar bağışçı sütünü; uluslararası ölçütlerde toplayan, saklayan, testlerden geçiren, işleyen ve güvenliğini sağlayan yapılar olup ihtiyaç sahibi bebeklere, hekim onayını aldıktan sonra süt dağıtımı yapar. Bu hususta uluslararası çalışmalar da araştırılmıştır. Bu uygulamanın asırdan fazla geçmişi olup gelişmiş ülkelerde bebek sağlığına yönelik iyileştirmelerin olduğu ulusal planlamalara entegre edilmiştir. Türkiye'de ise bu uygulama ile yüzyıllar öncesine giden 'Süt anneliği' geleneğimizin etkili ve güvenli bir şekilde sistemle buluşturulması hedeflenmiştir."

"Her bebeğin süt ihtiyacı tek bağışçıdan sağlanacaktır."

"Ülkemizde oluşturulması istenen sistemin Avrupa'daki sistemden farkı süt kardeşliği ile ilgili hukukun güvence altına alınarak hareket edilmesidir. Bu hususta Anne Sütü Bankacılığı sisteminin etkili ve güvenli bir şekilde uygulanmasında öne çıkan başlıca esaslar şunlardır: Süt bağışında bulunan gönüllü annelerin sütleri birbiriyle karıştırılmayacak ve her bebek için süt ihtiyacı tek bağışçıdan sağlanacaktır. Her bağışçı annenin bir süt bebeği olacaktır. Kullanılan kayıt sistemi güvenilir olacak, bağışçının ve alıcı bebeğin kimlik bilgileri kaydedilecek, her iki

nüfus kütüğüne de bu bilgiler gönderilecektir. Ayrıca bu bilgiler bağışçıya ve alıcıya da verilecektir. Her iki taraftan yazılı onam alınacaktır. Bağışta bulunan annenin bebeği ile ihtiyaç sahibi bebeğin cinsiyeti aynı olacaktır. Süt alan bebeklerin 5 yıl geçtikten sonra ve her 5 yıllık zaman diliminde sürekli bilgilendirilmeleri sağlanacaktır."

"Anne sütü bağıışı sistemine geçilecektir."

"Anne Sütü Bankacılığı" uygulaması hakkında, yukarıda belirtilen hususlar dahilinde, bütün ilgili ortaklar ile çalışmalar sürmektedir. Kamuoyundaki endişe ve risklerin kaldırılmasını sağlayacak düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle "Anne Sütü Bağıışı" sistemine geçilecektir." şeklinde açıklama yapmıştır (Bakanlık: Anne Sütü bankası kurulacak - www.hurriyet.com.tr, Erişim Tarihi:01.02.2019).

Diyamet İşleri Başkanlığı:

"Süt akrabalığı, bebeğin memeden sütü emmesiyle oluştuğu gibi kadından alınan sütün içirilmesiyle de oluşur. Dolayısıyla süt bankasından temin edilen sütün emme yaşındaki çocuklara verilmesiyle süt akrabalığı oluşur. Bu nedenle süt akrabalığında herhangi bir karışıklığa meydan vermemek ve dinen haram sayılan bir evliliğe sebep olmamak için süt verenlerle süt emenlerin kimliklerinin kayda alınması ve bu konuda titizlik gösterilmesi şarttır. Süt bankasına farklı kadınlar tarafından verilen sütlerin karıştırılmış olması bu hükmü değiştirmez. Bu durumda süt veren kadınların tamamıyla bu sütleri içen çocuklar arasında süt hısımlığı oluşmuş olur." şeklinde açıklama yapmıştır (Diyamet İşleri Başkanlığı 2018).

Araştırmalar neticesinde "Süt Kardeşliği" başka Müslüman ülkelerdeki gibi büyük çoğunluğunu Müslümanların oluşturduğu ülkemizde de, büyük bir etik ikilem durumundadır. Bağışlanan sütle akrabalık oluşması konusu Müslümanlar tarafından iyi bilinen bir husustur. Bu hususun iyi bilinmesinin nedeni, Müslümanların çoğunluğu tarafından kültürel anlamda alınan dini eğitimidir. Kısaca, bu ikilemi yaşayan birçok aile vardır ve bu ailelerin çoğunun bağışçı sütü ile ilgili bilgisi yoktur. Bundan dolayı ailelerin buna yönelik kaygılarını ortadan kaldırmak ve aileleri bilgilendirmek ASB kurulmasında atılacak en önemli adımdır (Kim ve ark. 2010).

2.4. Süt Bankacılığı ve Etik Boyutu

Bireysel süt bankaları, anne sütü bankacılığındaki örgütsel liderler, araştırmacılar, hastalar ve sağlık çalışanları için etik tartişmaların ortaya çıkması anne sütünün az ve zor bulunmasından kaynaklanmaktadır. Pastörizasyon sürecinden geçen anne sütünün kullanımının artmasıyla beraber, anne sütü kaynaklarının toplanması ile kullanılması hakkında aşağıdaki etik tartişmalar ortaya çıkmıştır (Köken 2014).

- Tıbbi açıdan karar verme süreci ve hastanın rızasını alma
- Bağış sütünün kısıtlı üretimini artırılması
- Az ve zor bulunan kaynağın doğru paylaşımı
- Bağış sütünün pazarlanmasına yönelik ekinceler (Köken 2014).

Süt Bankacılığı ve Etik İlkeler

Hekimler, süt bankaları, bağış yapan kişi ve alıcı yönünden etik ilkeler;

-Kendi kararını verebilme,

-Dürüstlük,

-Yararcılık,

-Zarar vermeme,

-Gizlilik,

-Hakkaniyet şeklinde dir.

Bu ilkeler süt bankacılığıyla ilgili uygulamalarda da yer almıştır (Köken 2014).

3.MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Türü : Bu araştırma kesitsel tipte bir araştırmadır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı: Araştırma 25.10.2017-10.04.2019 tarihleri arasında Iğdır İli Tuzluca İlçesi'ndeki 4 ve 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi'nde yürütülmüştür.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi: Araştırmanın evrenini Iğdır İli Tuzluca İlçesi'ndeki 4 ve 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi'ne 25.10.2017-10.04.2019 tarihleri arasında başvuran 15-49 yaş arası evli kadınlar, örneklemini ise araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlar oluşturmuştur.

Evren sayısı aşağıdaki formül kullanılarak örneklem büyüklüğü 279 olarak hesaplanmıştır.

Evreni bilinen örneklemin hesaplanması :

N= Evrendeki birey sayısı=1015

n= Örnekleme alınacak birey sayısı

p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)=0.5

q= İncelenecek olayın görülmeşiş sıklığı (1-p)=0.5

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değeri=1.96

d= Standart hata değeri=0.05

$$n = \frac{N \cdot p \cdot q \cdot t^2}{(N-1) \cdot d^2 + t^2 \cdot p \cdot q}$$

$$n = \frac{1015 \cdot 0,5 \cdot 0,5 \cdot (1,96)^2}{(1015-1) \cdot (0,5)^2 + (1,96)^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}$$

$$n = \frac{974,806}{3,4954}$$

$$n = 279$$

3.4. Araştırmaya Alınma Kriterleri:

- 15-49 yaş arası kadın olmak,
- Evli kadın olmak,
- Iğdır İli Tuzluca İlçesi'ndeki 4 ve 5 Nolu ASM'ye kayıtlı olmak,
- Araştırmaya katılmayı kabul edip, gönüllü olmaktır.

3.5. Verilerin Toplanması: Araştırmacı tarafından, kadınların yaş, doğum yeri, çocuk sayısı, aile tipi gibi sosyodemografik özelliklerini içeren 22 soru; Anne Sütü Bankacılığı hakkında bilgiyi içeren 6 soru ve görüşlerin belirlenmesini amaçlayan soruları içeren 11 soru olmak üzere, toplam 39 soruluk bir anket formu oluşturulmuştur. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından yüz yüze görüşülerek toplanmıştır (Bkz. EK 1).

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi: Araştırmadan elde edilen veriler, bilgisayarda Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) istatistik programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Kadınların demografik ve gebelik özellikleri ve anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgi ve görüşlerine yönelik bulguların analizlerinde sayı ve yüzde dağılımları, değişkenler arasındaki farkın değerlendirilmesinde Ki-kare ve Fisher Exact Testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

3.7. Araştırmanın Sınırlıkları: Araştırmadan elde edilen sonuçlar Iğdır İli Tuzluca İlçesi'ndeki 4 ve 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi'ne başvuran 15-49 yaş arası evli kadınlara genellenebilir.

3.8. Araştırmanın Etik Yönü: Araştırmanın yürütülebilmesi için Kars Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan(2017/09) ve Iğdır İl Sağlık Müdürlüğü'nden gerekli yazılı izinler alınmıştır (Bkz. EK 2, 3). Araştırmaya katılanlara araştırmanın amacı belirtilerek bilgilerin gizli tutulup katılmalarının gönüllülük esasına dayalı olduğu ifade edilip bilimsel onamları alındıktan sonra anket formuna başlanmıştır. Ayrıca çalışmaya katılmamayı tercih edebileceklerini veya anket doldurulurken istememeleri halinde sonlandırabilecekleri belirtilmiştir (Bkz. EK 4).

4. BULGULAR

Tablo 4.1. Kadınların Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı (n:279)

Özellikler	Sayı(n)	%
Yaş grupları		
15-25 yaş	72	25.8
26-36 yaş	131	47.0
37 yaş ve üzeri	76	27.2
Eğitim durumu		
Okur yazar değil	60	21.5
İlköğretim	130	46.6
Lise	51	18.3
Üniversite ve üzeri	38	13.6
Mesleği		
Çalışmıyor	232	83.2
Çalışıyor	47	16.8
Yaşadığı yer		
İl	105	37.6
İlçe	158	56.6
Köy	16	5.8
Evlilik yılı		
0-5 yıl	89	31.9
6-10 yıl	68	24.4
11 yıl ve üzeri	122	43.7
Eşinin eğitim durumu		
Okur yazar değil	25	9.0
Okur yazar	13	4.7
İlköğretim	124	44.4
Lise	67	24.0
Üniversite	50	17.9
Eşinizin mesleği		
Çalışmıyor	53	19.0
Çalışıyor	226	81.0
Aile tipi		
Çekirdek aile	199	71.3
Geniş aile	80	28.7
Gelir durumu		
Gelir gidenden az	166	59.5
Gelir gidere eşit	100	35.8
Gelir giderden çok	13	4.7

Oturduğu ev tipi		
Müstakil	200	71.7
Apartman	79	28.3
Doğum sonrasında meme çatlağı yaşama		
Evet	78	28.0
Hayır	201	72.0
Yaşanan sorun nasıl iyileşti(n=78)*		
Medikal Yöntemler		
Doktora gittim	47	60.2
Ağrı kesici içtim	1	1.3
Medikal Olmayan Yöntemler		
Kendiliğinden iyileşti	15	19.2
Anne sütü ve krem sürdüm	9	11.5
Sıcak masaj yaptım	2	2.6
Doğal tereyağı sürdüm	2	2.6
Karbonatlı su sürdüm	1	1.3
Çocuğu emzirmedim	1	1.3

*Yüzdeler n üzerinden alınmıştır.

Tablo 4.1'de kadınların tanımlayıcı özellikleri yer almaktadır. Araştırmaya katılan kadınların %47.0'nın 26-36 yaş grubunda, %46.6'sının öğrenim durumunun ilköğretim, %83.2'sinin çalışmadığı, %56.6'sının ilçede yaşadığı, %71.3'ünün çekirdek ailede yaşadığı ve %77.8'inin müstakil evde oturduğu saptanmıştır. Kadınların %43.7'sinin en az 11 yıldır evli olduğu belirlenmiştir. Kadınların eşlerinin %44.5'inin ilköğretim düzeyinde eğitime sahip olduğu ve %81.0'mın çalıştığı tespit edilmiştir. Kadınların %28.0'nın doğum sonrasında emzirme sürecinde meme çatlağı yaşadığı ve bununla baş etmek için ise kadınların %60.2'si doktora gittiğini, %19.2'si emzirme sürecinde kendiliğinden iyileştiğini ve %11.5'i ise kendi sütünü ve krem sürerek iyileştiğini ifade etmiştir.

Tablo 4.2. Kadınların Obstetrik Özelliklerinin Dağılımı (n:279)

Özellikler	Sayı(n)	%
Gebelik sayısı		
Bir	66	23.7
Birden fazla	213	76.3
Doğum öncesi bakım alma durumu		
Hayır	46	16.5
Evet	233	83.5
Doğum öncesi bakım alınan merkez (n=233)		
Devlet hastanesi	146	62.7
Özel hastane	62	26.6
Aile sağlığı merkezi	15	6.4
Üniversite hastanesi	10	4.3
Doğum sayısı		
Bir	79	28.3
Birden fazla	200	71.7
Abortus sayısı(n=74)*		
Bir	58	78.4
Birden fazla	16	21.6
Kürtaj sayısı(n=21)*		
Bir	15	71.4
Birden fazla	6	28.6
Ölü doğum sayısı		
Bir	267	95.7
Birden fazla	12	4.3
Doğum şekli		
Normal doğum	203	72.8
Sezaryen	76	27.2

*Yüzdeler n üzerinden alınmıştır.

Tablo 4.2’de kadınların obstetrik özelliklerine baktığımızda %83.5’i gebelikleri sırasında bir sağlık kuruluşunda doğum öncesi bakım aldığını belirtmiş ve doğum öncesi bakım aldığı merkeze baktığımızda ise %62.7’si devlet hastanesinde ve %26.6’sı ise özel hastanede izlemlerini yaptırdığını ifade etmiştir. Kadınların %76.3’ünün bu gebeliklerinin iki ve üzeri gebeliği olduğu, %78.4’ünün daha önce bir abortusu olduğu, %71.4’ünün bir kez kürtaj yaptırdığı, %95.7 bir kez ölü doğum yaptığı saptanmıştır. Kadınların doğum yapma şekillerine bakıldığında ise %72.8’inin normal doğum yaptığı saptanmıştır.

Tablo 4.3. Kadınların Anne Sütü Bankacılığı Hakkındaki Bilgilerinin Dağılımı (n=279)

Özellikler	Sayı (n)	%
Anne sütü bankacılığını duyma durumu		
Evet	69	24.7
Hayır	210	75.3
Anne sütü bankacılığı hakkında bilgi edinme yeri (n=69)		
Televizyon	26	37.7
Sağlık personeli	22	31.9
İnternet - Gazete-Dergi	18	26.1
Arkadaş	3	4.3
Anne sütü bankacılığı tanımları		
Kadınların kendi bebekleri için sağdıkları sütü daha sonra kullanmak için saklanması	87	31.2
Anneler tarafından bağışlanan sütlerin toplanıp pastörize edildikten sonra ihtiyaç sahiplerine dağıtımının yapılması	192	68.8
Ülkemizde süt bankası olma durumu		
Evet	55	19.7
Hayır	59	21.1
Bilmiyorum	165	59.2
İlinizde süt bankası olma durumu		
Evet	22	7.9
Hayır	87	31.2
Bilmiyorum	170	60.9
Süt anneliği yapma durumu		
Evet	58	20.8
Hayır	221	79.2
Çocuklarına süt annelik yapılma durumu		
Evet	69	24.7
Hayır	210	75.3
Çocuklarınıza süt anneliğin kim tarafından yapıldığı (n=69)		
Teyzesi	6	8.7
Halası	5	7.2
Elti	22	31.9
Komşu	13	18.9
Aile dostu	23	33.3

Tablo 4.3'te kadınların anne sütü bankacılığı hakkındaki bilgilerinin dağılımı verilmiştir. Kadınların %24.7'sinin daha önce anne sütü bankacılığını duyduğunu ve

%68.8'i anne sütü bankacılığını “Anneler tarafından bağışlanan sütlerin toplanıp pastörize edildikten sonra ihtiyaç sahiplerine dağıtımının yapılması” şeklinde, %31.2'si ise “Kadınların kendi bebekleri için sağdıkları sütü daha sonra kullanmak için saklanması” şeklinde tanımlamıştır. Kadınların %37.7'si anne sütü bankacılığı ile bilgiyi televizyondan, %31.9'u ise sağlık personelinen aldığını belirtmiştir. Kadınların %19.7'si ülkemizde süt bankası olduğunu ve %59.2'si ise bir şey bilmediğini, %7.9'u bulunduğu ilde süt bankası olduğunu bildiğini, %60.9'u bilmediğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların %20.8'i daha önce başka çocuğa süt anneliği yaptığını, %24.7'si ise kendi çocuklarına süt anneliği yapıldığını ve çocuklarına süt anneliğinin elti (%31.9), komşusu (%18.9), teyzesi (%8.7), halası (%7.2) ve aile dostu (%33.3) tarafından yapıldığını belirtmiştir.

Tablo 4.4. Kadınların Anne Sütü Bankacılığı Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı (n=279)

Özellikler	Sayı (n)	%
İlinizde süt bankası olmasını isteme durumu		
İsterim	215	77.1
İstemem	28	10.0
Bilmiyorum	36	12.9
Kadınların süt bankasına süt bağışlamayı düşünme durumu		
Bağışlarım	202	72.4
Bağışlamam	48	17.2
Kararsızım	29	10.4
Kadınların bebeğini emziremediği durumda süt bankasından yararlanmayı isteme durumu		
İsterim	155	55.6
İstemem	124	44.4
Kadınların süt bankasından yararlanmayı istememe nedenleri*(n=193)		
Hastalık bulaşabileceği için	47	24.4
Dini açıdan sakıncalı olduğu için	68	35.2
Yabancı birinin sütü olduğu için	78	40.4
Süt bankasından alınacak sütün kendi sütünüz gibi bebeğin fiziksel ve bağışıklık sisteminin gelişiminde etkili olacağını düşünme durumu		
Evet	103	36.9

Hayır	115	41.2
Bilmiyorum	61	21.9
Süt bankasından alınacak sütle bebeği beslemekle mutlu olma durumu		
Olurum	134	48.0
Olmam	106	38.0
Bilmiyorum	39	14.0

*Birden fazla cevap verilmiştir.

Tablo 4.4'te kadınların anne sütü bankacılığı hakkındaki görüşlerinin dağılımı verilmiştir. Kadınların %77.1'i yaşadığı ilde süt bankası olmasını istediğini ifade etmiştir. Araştırmaya alınan kadınların %72.4'ü süt bankasına süt bağışlamayı düşündüğünü, %55.6'sı bebeğini emziremediği durumda süt bankasından yararlanmayı istediğini ifade etmişlerdir. Kadınların süt bankasından yararlanmayı istememe nedenlerinin ise sırasıyla yabancı birinin sütü olması (%40.4), dini açıdan sakıncalı olması (%35.2) ve bebeğe hastalık bulaşabileceği (%24.4) düşünceleri olduğu görülmüştür. Araştırmaya dahil edilen kadınların %41.2'sinin süt bankasından alınacak sütün kendi sütleri gibi bebeğin fiziksel ve bağışıklık sisteminin gelişiminde etkili olamayacağını düşündükleri saptanmıştır. Ayrıca kadınların %48.0'i süt bankasından alınacak sütle bebeğini beslediği durumda kendilerinin de mutlu olacağını ifade ederken, %38.0'ise bu durumun kendilerini mutsuz edeceğini ifade etmiştir.

Tablo 4.5. Kadınların Süt Bankası Uygulanmasını Bilme Durumuna Göre Bazı Sosyo-Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması (n=279)

Sosyo-demografik özellikleri	Süt bankası bilme durumu		
	Biliyor n(%)	Bilmiyor n(%)	Test ve P değeri
Yaş Grubu			
15-25 yaş	16(%22.2)	56(%77.8)	$\chi^2=4.988$ $P=0.083$
26-36 yaş	40(%30.5)	91(%69.5)	
37 yaş ve üzeri	13 (%17.1)	63(%82.9)	
Eğitim durumu			
Okur yazar değil	0(%0.0)	60(%100.0)	$\chi^2=57.911$ $P=0.000$
İlköğretim	23(%17.7)	107(%82.3)	
Lise ve üzeri	46(%51.7)	43(%48.3)	
Mesleği			
Çalışmıyor	41(%17.7)	191(%82.3)	$\chi^2=36.863$ $P=0.000$
Çalışıyor	28(%59.6)	196(%40.4)	
Yaşadığı yer			
İl	38(%36.2)	67(%63.8)	$\chi^2=13.608$ $P=0.001$
İlçe	30(%19.0)	128(%81.0)	
Köy	5(%6.2)	11(%93.8)	
Evlilik yılı			
0-5 yıl	30(%33.7)	59(%66.3)	$\chi^2=13.615$ $P=0.001$
6-10 yıl	22(%32.4)	46(%67.6)	
11 yıl ve üzeri	17(%13.9)	105(%86.1)	
Eşin eğitim durumu			
Okur yazar değil	1(%2.6)	37(%97.4)	$\chi^2=40.415$ $P=0.000$
İlköğretim	17(%13.7)	107(%86.3)	
Lise ve üzeri	51(%43.6)	66(%56.4)	
Aile tipi			
Çekirdek aile	61(%30.7)	138(%69.3)	$\chi^2=13075$ $P=0.000$
Geniş aile	8(%10.0)	72(%90.0)	
Gelir durumu			
Gelir gidenden az	27(%16.3)	139(%83.7)	$\chi^2=15795$ $P=0.000$
Gelir gidere eşit	37(%30.7)	63(%30.7)	
Gelir giderden çok	5(%38.5)	8(%61.5)	
Yaşadığı ev tipi			
Müstakil	35(%17.5)	165(%82.5)	$\chi^2=19841$ $P=0.000$
Apartman	34(%43.0)	45(%57.0)	

Tablo 4.5.'te kadınların süt bankası uygulanmasını bilme durumuna göre bazı değişkenlerin karşılaştırılması yer almaktadır. Tablo incelendiğinde; 26-36 yaş grubu kadınların %30.5'inin süt bankasını bildiği ancak 37 yaş ve üzeri grubu kadınların %82.9'unun süt bankasını bilmediği saptanmıştır. Kadınların yaş grubu ile süt bankasını bilme arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu bulunmuştur ($p>0.05$).

Kadınların eğitim durumu ile süt bankasını bilme durumları karşılaştırıldığında ise; okur yazar olmayan kadınların tamamının anne sütü bankasının ne olduğunu bilmediği, lise ve daha üzeri eğitime sahip kadınların ise %51.7'sinin anne sütü bankasını bildiği tespit edilmiştir. Kadınların eğitim durumu ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.001$).

İl merkezinde yaşayan kadınların %36.2'sinin süt bankasını bildiği, köyde yaşayan kadınların ise %93.8'inin anne sütü bankasının ne olduğunu bilmediği saptanmıştır. Kadınların yaşadığı yer ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$). Yapılan analizde de farkın il merkezinde yaşayan kadınlardan kaynaklandığı saptanmıştır.

Kadınların evlilik yılı ile anne sütü bankacılığını bilme durumları değerlendirildiğinde yeni evli kadınların (0-5 yıl) %33.7'si süt bankacılığını bildiği fakat uzun süre evli olan (11yıl ve üzeri) kadınların süt bankacılığını bilmediği tespit edilmiştir. Kadınların evlilik yılı ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.01$). Yapılan analizde farkın evlilik yılı 0-55 yıl olan kadınlardan kaynaklandığı belirlenmiştir.

Kadınların eşlerinin eğitim durumu ile süt bankacılığını bilme durumları karşılaştırıldığında eşi okur yazar olmayan kadınların %97.4'ü anne sütü bankacılığının ne olduğunu bilemezken, eşleri lise ve üzeri eğitim seviyesine sahip kadınların %43.6'sı anne sütü bankacılığının ne olduğunu bilmiştir. Kadınların eşlerinin eğitim seviyeleri ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$). Yapılan analizde de farkın lise ve üzeri eğitim düzeyine sahip olan kadınlardan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Kadınların yaşadığı aile şekline göre anne sütü bankacılığını bilme durumlarına bakıldığında; geniş ailede yaşayan kadınların %10'unun anne sütü

bankacılığını bildiği, çekirdek ailede yaşayanların ise %30.7'sinin bildiği saptanmıştır. Kadınların aile tipi ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$).

Kadınların gelir durumlarına göre anne sütü bankacılığını bilme durumlarına bakıldığında geliri giderinden fazla olan kadınların %38.5'inin, geliri giderine dek olan kadınların %30.7'sinin ve geliri giderinden az olan kadınların ise sadece %16.3'ünün anne sütü bankasını bildiği tespit edilmiştir. Kadınların gelir durumları ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.001$). Yapılan analizde ise farkın gelir durumu fazla olan kadınlardan kaynaklandığı saptanmıştır.

Kadınların yaşadığı ev tipine göre anne sütü bankacılığını bilme durumlarına bakıldığında apartmanda yaşayan kadınların %43'ünün anne sütü bankacılığını bildiği, müstakil evde yaşayan kadınların ise %17.5'inin bildiği saptanmıştır. Kadınların yaşadığı ev tipi ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<0.01$).

Tablo 4.6. Kadınların Süt Bankası Uygulanmasını Bilme Durumunun Obstetrik Özelliklerine Göre Karşılaştırılması (n=279)

Gebelik özellikleri	Süt bankası bilme durumu		
	Biliyor n(%)	Bilmiyor n(%)	Test ve <i>P</i> değeri
Çocuğu olma durumu			
Evet	4(%66.7)	2(%33.7)	<i>P</i>=0.035*
Hayır	65(%23.8)	168(%76.2)	
Gebelikte düzenli izlem yaptırma durumu			
Evet	23(%17.7)	107(%82.3)	<i>P</i>=0.005*
Hayır	4(%8.7)	42(%91.3)	
Gebelik sayısı			
Bir	27(%40.9)	39(%59.1)	$\chi^2=12.155$ <i>P</i>=0.000
Birden fazla	42(%19.7)	171(%80.3)	
Doğum sayısı			
Bir	31(%39.2)	48(%60.8)	$\chi^2=12.463$ <i>P</i>=0.000
Birden fazla	38(%19.0)	162(%81.0)	
Meme sorunu yaşama			
Evet	24(%30.8)	54(%69.2)	$\chi^2=2.120$ <i>P</i> =0.145
Hayır	45(%22.4)	156(%77.6)	
Daha önce süt annelik yapma			
Evet	7(%12.1)	51(%87.9)	$\chi^2=6.341$ <i>P</i>=0.011
Hayır	62(%28.1)	159(%71.9)	
Daha önce bebeğine süt anne bulma			
Evet	13(%18.8)	56(%81.2)	$\chi^2=1.709$ <i>P</i> =0.191
Hayır	56(%26.7)	154(%73.3)	

*fisher ki-kare

Tablo 4.6’da kadınların süt bankası uygulanmasını bilme durumunun bazı obstetrik değişkenlerine göre karşılaştırılması verilmiştir. Tablo incelendiğinde; daha önce çocuğu olan kadınların %66.7’sinin süt bankasını bildiği, çocuğu olmayan kadınların ise %23.8’inin süt bankasını bildiği saptanmıştır. Kadınların daha önce çocuğu olma durumu ile süt bankasını bilmesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Gebelikte düzenli izlem yaptıran kadınların %17.7'si anne sütü bankasını bilirken düzenli izlem yaptırmayan kadınların sadece %8.7'si anne sütü bankasını bilmiştir. Kadınların düzenli izlem yaptırması ile süt bankasını bilmesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.01$).

Gebelik sayısı bir olan kadınların anne sütü bankacılığını bilme oranı %40.9 iken, gebelik sayısı birden fazla olan kadınların oranı ise %19.7 olarak belirlenmiştir. Kadınlardan doğum sayısı bir olanların %39.2'si, doğum sayısı birden fazla olan kadınların ise %19.0'ı anne sütü bankasını bilmiştir. Kadınların hem gebelik sayısı hem de doğum sayısı ile süt bankasını bilmesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$).

Kadınlardan daha önce süt annelik yapanların %12.1'i, süt annelik yapmayanların ise %28.1'i anne sütü bankasını bilmiştir. Kadınların hem daha önce süt annelik yapması ile süt bankasını bilmesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Hamilelikte meme sorunu yaşaması ve daha önce kendi bebeğine süt anne bulması ile süt bankasını bilmesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.7. Kadınların Süt Bankasından Yararlanmayı İsteme Durumlarının Bazı Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Dağılımı(n=279)

Sosyo-demografik özellikler	Süt bankasından yararlanmayı isteme durumu		
	İstiyor n(%)	İstemiyor n(%)	Test
Yaş Grubu			
15-25 yaş	35(%48.6)	37(%51.4)	$\chi^2=0.026$ $P=0.980$
26-36 yaş	65(%49.6)	66(%50.4)	
37 yaş ve üstü	37 (%48.7)	39(%51.3)	
Eğitim durumu			
Okur yazar değil	27(%45.0)	33(%55.0)	$\chi^2=2.190$ $P=0.334$
İlköğretim	70(%53.8)	60(%46.2)	
Lise ve üzeri	40(%44.9)	49(%55.1)	
Mesleği			
Çalışmıyor	114(%49.1)	118(%50.9)	$\chi^2=0.980$ $P=0.554$
Çalışıyor	23(%48.9)	24(%54.1)	
Yaşadığı yer			
İl	50 (%47.6)	55(%52.4)	$\chi^2=1.250$ $P=0.535$
İlçe	77(%48.7)	81(%51.3)	
Köy	10(%62.5)	6(%37.5)	
Evlilik yılı			
0-5 yıl	41(%46.1)	48(%53.9)	$\chi^2=0.992$ $P=0.609$
6-10 yıl	32(%47.1)	36(%52.9)	
11 yıl ve üzeri	64(%52.5)	58(%47.5)	
Eşin eğitim durumu			
Okur yazar değil	15(%39.5)	23(%60.5)	$\chi^2=2.821$ $P=0.244$
İlköğretim	67(%54.0)	57(%46.0)	
Lise ve üzeri	55(%47.0)	62(%53.0)	
Aile tipi			
Çekirdek aile	96(%48.2)	103(%51.8)	$\chi^2=0.207$ $P=0.649$
Geniş aile	41(%51.3)	39(%48.8)	
Gelir durumu			
Gelir gidenden az	76(%45.8)	90(%54.2)	$\chi^2=1.809$ $P=0.405$
Gelir gidere eşit	54(%54.0)	46(%46.0)	
Gelir giderden çok	7(%53.8)	6(%46.2)	
Yaşadığı ev tipi			
Müstakil	97(%48.5)	103(%51.5)	$\chi^2=0.103$ $P=0.748$
Apartman	40(%50.6)	39(%49.4)	

Tablo 4.7’de kadınların sütünün yetmediği durumlarda süt bankasından yararlanmayı isteme durumunun bazı değişkenlere göre dağılımı yer almaktadır. Tablo incelendiğinde; 15-25 yaş grubu kadınların %48.6’sının, 26-36 yaş grubu kadınların %49.6’sının anne sütü bankasından yararlanmak istediği saptanmıştır. Ancak kadınların yaş grubu ile süt bankasından yararlanmayı istemesi arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu bulunmuştur ($p>0.05$).

Kadınların eğitim durumu ile süt bankasından yararlanmayı isteme durumları karşılaştırıldığında ise; ilköğretim mezunu kadınların %53.8’i süt bankalarından yararlanmak isterken, lise ve daha üzeri eğitime sahip kadınların ise %44.9’u anne sütü bankasından yararlanmayı istediğini belirtmiştir. Kadınların eğitim durumu ile süt bankasından yararlanmayı isteme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanmıştır ($p>0.05$).

Kadınların mesleği, yaşadığı yer, evlilik yılı, eşinin eğitim durumu, aile tipi, gelir durumu ve yaşadığı ev tipi ile anne sütü bankasından yararlanmayı isteme durumları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.8. Kadınların Süt Bankasından Yararlanmayı İsteme Durumlarının Bazı Gebelik Özelliklerine Göre Dağılımı (n=279)

Gebelik özellikler	Süt bankasından yararlanmayı isteme durumu		
	İstiyor n(%)	İstemiyor n(%)	Test ve P değeri
Çocuğu olma durumu			
Evet	2(%33.7)	4(%66.7)	P=0.359*
Hayır	135(%49.5)	138(%50.5)	
Gebelikte düzenli izlem yaptırma durumu			
Evet	114(%48.9)	119(%51.1)	$\chi^2=0.018$ P=0.894
Hayır	23(%50.0)	23(%50.0)	
Gebelik sayısı			
Bir	33(%50.0)	33(%50.0)	$\chi^2=0.028$ P=0.868
Birden fazla	104(%48.8)	109(%51.2)	
Doğum sayısı			
Bir	39(%49.4)	40(%51.6)	$\chi^2=0.003$ P=0.956
Birden fazla	98(%49.0)	102(%51.0)	
Meme sorunu yaşama			
Evet	36(%46.2)	42(%53.8)	$\chi^2=0.377$ P=0.539
Hayır	45(%22.4)	156(%77.6)	
Daha önce süt annelik yapma			
Evet	32(%55.2)	26(%44.8)	$\chi^2=1.079$ P=0.299
Hayır	105(%47.5)	116(%52.5)	
Daha önce bebeğine süt anne bulma			
Evet	39(%56.5)	30(%43.5)	$\chi^2=1.709$ P=0.191
Hayır	98(%46.7)	112(%53.3)	

*fisher ki-kare

Tablo 4.8’de kadınların süt bankasından yararlanmayı isteme durumlarının bazı gebelik değişkenlerine göre dağılımı verilmiştir. Tablo incelendiğinde; daha önce çocuğu olma durumu, gebelikte düzenli izlem yaptırma, gebelik sayısı, doğum sayısı, emzirme sırasında meme sorunu yaşama, daha önce süt annelik yapma ve kendi bebeğine süt anne bulma ile süt bankasından yararlanmayı isteme arasındaki farkın istatistiksel olarak bir anlamlılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.9. Kadınların Süt Bankasına Süt Bağışlamayı İsteme Durumlarının Bazı Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Dağılımı(n=279)

Sosyo-demografik özellikler	Süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumu		
	İstiyor n(%)	İstemiyor n(%)	Test ve P değeri
Yaş Grubu			
15-25 yaş	48(%66.7)	24(%33.3)	$\chi^2=2.269$ $P=0.322$
26-36 yaş	100(%76.3)	31(%23.7)	
37 yaş ve üstü	54 (%71.1)	22(%28.9)	
Eğitim durumu			
Okur yazar değil	50(%83.3)	10(%16.7)	$\chi^2=8.915$ $P=0.012$
İlköğretim	97(%74.6)	33(%25.4)	
Lise ve üzeri	55(%61.8)	34(%38.2)	
Mesleği			
Çalışmıyor	171(%73.7)	61(%26.3)	$\chi^2=1.175$ $P=0.278$
Çalışıyor	31(%66.0)	16(%34.0)	
Yaşadığı yer			
İl	70 (%66.7)	35(%33.3)	$\chi^2=3.965$ $P=0.138$
İlçe	118(%74.7)	40(%25.3)	
Köy	10(%62.5)	6(%37.5)	
Evlilik yılı			
0-5 yıl	61(%68.5)	28(%31.5)	$\chi^2=1.246$ $P=0.536$
6-10 yıl	52(%76.5)	16(%23.5)	
11 yıl ve üzeri	89(%73.0)	33(%27.0)	
Eşin eğitim durumu			
Okur yazar değil	26(%68.4)	12(%31.6)	$\chi^2=1.991$ $P=0.370$
İlköğretim	95(%76.6)	29(%23.4)	
Lise ve üzeri	81(%69.2)	36(%30.8)	
Aile tipi			
Çekirdek aile	139(%69.8)	60(%30.2)	$\chi^2=3.263$ $P=0.041$
Geniş aile	63(%78.8)	17(%21.3)	
Gelir durumu			
Gelir gidenden az	125(%75.3)	41(%24.7)	$\chi^2=2.045$ $P=0.360$
Gelir gidere eşit	69(%69.0)	31(%31.0)	
Gelir giderden çok	8(%61.5)	5(%38.5)	
Yaşadığı ev tipi			
Müstakil	149(%74.5)	51(%25.5)	$\chi^2=1.557$ $P=0.122$
Apartman	53(%67.1)	26(%32.6)	

Tablo 4.9'de kadınların süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumunun bazı değişkenlere göre dağılımı yer almaktadır. Tablo incelendiğinde; okur yazar olmayan kadınların %83.3'ünün, ilköğretim mezunu kadınların %74.6'sının ve lise üzeri eğitime sahip kadınların ise %61.8'inin süt bankasına süt bağışlamayı istediği saptanmıştır. Kadınların eğitim durumu ile süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Yapılan analizde ise farkın okur yazar olmayan kadınlardan kaynaklandığı ve okur yazar olmayan kadınların eğitilmiş kadınlara göre daha fazla süt bağışi yapmak istediği tespit edilmiştir.

Kadınların aile tipine göre süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumlarına bakıldığında ise geniş ailede yaşayan kadınların %78.8'i, çekirdek ailede yaşayan kadınların ise %69.8'i süt bağışlamayı istedikleri belirlenmiştir. Kadınların aile tipi ile süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$).

Kadınların yaş grubu, mesleği, yaşadığı yer, evlilik yılı, eşinin eğitim durumu, gelir durumu ve yaşadığı ev tipi ile anne sütü bankasına süt bağışlamayı isteme durumları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Tablo 4.10. Kadınların Süt Bankasına Süt Bağışlamayı İsteme Durumlarının Bazı Gebelik Özelliklerine Göre Dağılımı (n=279)

Gebelik özellikleri	Süt bankasına süt bağışlamayı isteme		
	İstiyor n(%)	İstemiyor n(%)	Test ve P Değeri
Çocuğu olma durumu			
Evet	2(%33.7)	4(%66.7)	$P=0.359^*$
Hayır	135(%49.5)	138(%50.5)	
Gebelikte düzenli izlem yaptırma durumu			
Evet	31(%67.4)	15(%32.6)	$\chi^2=0.690$ $P=0.406$
Hayır	171(%73.4)	62(%26.6)	
Gebelik sayısı			
Bir	40(%60.6)	26(%39.4)	$\chi^2=6.019$ $P=0.014$
Birden fazla	162(%76.1)	51(%23.9)	
Doğum sayısı			
Bir	51(%64.6)	28(%35.4)	$\chi^2=3.394$ $P=0.037$
Birden fazla	151(%75.5)	49(%24.5)	
Meme sorunu yaşama			
Evet	61(%78.2)	17(%21.8)	$\chi^2=2.825$ $P=0.043$
Hayır	141(%70.1)	60(%29.9)	
Daha önce süt annelik yapma			
Evet	49(%84.5)	9(%15.5)	$\chi^2=5.349$ $P=0.021$
Hayır	153(%69.2)	68(%30.8)	
Daha önce bebeğine süt anne bulma			
Evet	57(%82.6)	12(%17.4)	$\chi^2=4.780$ $P=0.029$
Hayır	145(%69.0)	65(%31.0)	

*fisher ki-kare

Tablo 4.10’da kadınların süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumlarının bazı gebelik değişkenlerine göre dağılımı görülmektedir. Tablo incelendiğinde; gebelik sayısı birden fazla olan kadınların (%76.1) gebelik sayısı bir olan kadınlara (%60.6) göre anne sütü bankasına süt bağışlamayı daha fazla istediği belirlenmiştir. Kadınların gebelik sayısı ile anne sütü bankasına süt bağışlamayı istemeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Kadınların doğum sayısı ve anne sütü bankasına süt bağışı yapmayı isteme durumlarına bakıldığında birden fazla doğum yapan kadınların (%75.5) bir doğum

yapan kadınlara (%64.6) göre daha fazla anne sütü bankasına bağış yapmayı istediği saptanmıştır. Kadınların doğum sayısı ile anne sütü bankasına süt bağışlamayı isteme arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Doğum sonrası memelerinde sorun yaşayan kadınların (%78.2) yaşamayan kadınlara (%70.1) göre daha fazla anne sütü bankasına süt bağışlamayı istediği ve aradaki farkın ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

Daha önce süt annelik yapan kadınların (%84.5) süt annelik yapmayan kadınlara göre daha fazla anne sütü bankasına süt bağışı yapmayı istedikleri belirlenmiştir. Kadınların süt annelik yapma durumları ile süt bankasına bağış yapmayı isteme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$).

Daha önce bebeğine süt annesi bulan kadınların %82.6'sı anne sütü bankasına süt bağışı yapmak isterken, süt annesi bulmayan kadınların %69.0'ı anne sütü bankasına süt bağışı yapmayı istemektedir. Kadınların daha önce bebeğine süt annesi bulma durumu ile süt bankasına bağış yapmayı isteme arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Kadınların çocuğu olma durumu, gebelikte düzenli izlem yaptırma ile süt bankasına süt bağışı yapmayı isteme arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmamız evli kadınların anne sütü bankacılığı hakkında bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmamızda kadınların % 19.7'si ülkemizde süt bankası olduğunu ve %59.2'si ise bu konuda bilgisi olmadığını, %7.9'u bulunduğu ilde süt bankası olduğunu bildiğini, %60.9'u bilmediğini belirtmiştir (Tablo 4.3). Ancak kadınların %77.1'i ise yaşadığı ilde süt bankası olmasını istediğini ifade etmiştir (Tablo 4.4). Ayrıca kadınların %37.7'si anne sütü bankacılığı ile ilgili bilgiyi televizyondan, %31.9'u ise sağlık personelinden aldığını belirtmiştir(Tablo 4.3). Ekşioğlu ve ark. (2015) tarafından yapılan çalışmada da kadınların çoğunluğunun anne sütü bankası hakkında bilgisi olmadığı ve büyük bir çoğunluğun anne sütü bankasının uygulamasını istediği saptanmıştır. Dorum'un (2016) yaptığı araştırmaya katılan kadınların da % 59.1'i anne sütü bankacılığı diye bir kavram bilmediklerini ancak böyle bir uygulama olsa % 50'si sütünü bağışlayabileceklerini ifade ederken, Şentürk Erenel ve ark. (2017) çalışmasında katılımcıların sadece %27.9'unun anne sütü bankaları hakkında bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Ayrıca Gürol ve ark. (2010) araştırmasında da katılımcıların % 90.6'sı daha önce anne sütü bankacılığı hakkında hiçbir şey duymadıklarını belirtmiştir. Anne sütü bankacılığı hakkında kısa bilgi verildikten sonra % 64.0'ı sütlerini bağışlayabileceklerini söylemiştir. Ülkemizde süt bankası olmamasına rağmen kadınların ülkemizde ve yaşadığı ilde süt bankası bulunduğunu ifade etmeleri Sağlık Bakanlığı'nın bu konuda başlattığı çalışmaların olması ve bu konunun medya gündeminde yer edinip tartışılmasından dolayı olabilir. Benzer şekilde bu durumun kadınların süt bankasını kan bankaları gibi düşünmelerinden kaynaklandığı da söylenebilir. Şöyle ki kadınlar nasıl kan bağışı yapıldığında kanların bir kan bankasında muhafaza edildiğini düşünüyorsa süt bağışı yapıldığında da sütlerin muhafaza edildiği bir kurumun olduğunu düşündükleri tahmin edilmekte ve cevapları bu sebeple verdikleri söylenebilir. Ayrıca kadınların bilgi edinme kaynakları arasında televizyonun ön planda olması sağlık personelinin konuyu daha yakından takip etmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Kadınların yaş grubu ile süt bankasını bilme arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak anlamsız olduğu bulunmuştur ($p>0.05$, Tablo 3.4). Kadınların

eğitim durumu ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.001$, Tablo 4.5). Geçer'in (2018) Sağlık Bakanlığı Karabük Üniversitesi Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde yaptığı çalışmasında doğum yapmış kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe anne sütü bankası hakkında daha çok bilgi sahibi oldukları göze çarpmaktadır. Araştırmamızın diğer verileri de incelendiğinde Őehir merkezinde yaşama, görsel ve yazılı kaynaklarla birlikte internete erişim kolaylığı, sağlık kuruluşlarına yakınlık, doğum öncesi bakım alma gibi daha çok imkanlara sahip olan kadınların anne sütü bankası ile ilgili bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kadınların süt bankası uygulamasını bilme durumunun bazı gebelik değişkenlerine göre dağılımını incelendiğinde; daha önce çocuğu olan kadınların % 66.7'sinin süt bankasını bildiği, çocuğu olmayanların ise %23.8'inin süt bankasını bildiği saptanmıştır. Kadınların daha önce çocuğu olma ile süt bankasını bilme arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$, Tablo 4. 6). Sarıkaya'nın (2018) yaptığı çalışmada, büyük çoğunluğu(%85) evli ve çocuk sahibi olan araştırma grubunun %82.5'i daha önce anne sütü bankasını duyduğunu ifade etmiştir. Geçer'in (2018) araştirmasında çocuk sahibi olan sağlık çalışanlarının %71.4'i anne sütü bankası hakkında bilgi sahibi iken, çocuk sahibi olmayanlarda bu oran %57.5'tir. Daha önceden çocuğu olan kadınların süt bankasıyla ilgili bilgi sahibi olma oranının fazla olmasının nedeni olarak çocuklarının gereksinimleri ve bakımları konusunda araştırma yaparken görsel, işitsel ve yazılı kaynaklardan bilgi sahibi olmaları gösterilebilir.

Kadınların eğitim durumu ile süt bankasından yararlanmayı isteme durumları karşılaştırıldığında ise; ilköğretim mezunu kadınların %53.8'i süt bankalarından yararlanmak isterken, lise ve daha üzeri eğitime sahip kadınların ise %44.9'u anne sütü bankasından yararlanmayı istediğini belirtmiştir. Kadınların eğitim durumu ile süt bankasından yararlanmayı isteme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanmıştır ($p>0.05$, Tablo 4.7). Ekşioğlu ve ark. (2015) çalışmasında araştırmaya katılan kadınların eğitim durumu ile süt bankasının uygulanmasını isteme durumları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde de anlamlı bir istatistiki fark saptanmamıştır. Bu veriler göz önüne alındığında kadınların eğitim durumunun süt bankasından yararlanma düşüncelerini değerleştirmedeği söylenebilir.

Süt bankasından yararlanma isteği annelik duygusundan kaynaklandığından eğitim durumunun bu duyguda herhangi bir farklılık oluşturmadığı tahmin edilmektedir.

Bu çalışmada kadınların sütünün yetmediği durumlarda süt bankasından yararlanmayı isteme durumunun bazı değişkenlere göre karşılaştırılması incelendiğinde; kadınların mesleği, yaşıdığı yer, evlilik yılı, eşinin eğitim durumu, aile tipi, gelir durumu ve yaşıdığı ev tipi ile anne sütü bankasından yararlanmayı isteme durumları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu tespit edilmiştir ($p>0.05$, Tablo 4.7). Kadınların aile tipine göre süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumlarına bakıldığında ise geniş ailede yaşayan kadınların (%78.8) çekirdek ailede yaşayanlara (%69.8) göre daha fazla süt bağışlamayı istedikleri belirlenmiştir (Tablo 4.9). Bunun sebebi olarak araştırmamızın kırsal kesimde yapılması ve ailelerin geleneksel bağımlar çerçevesinde hareket etmeleri gösterilebilir. Dorum'un (2016) yaptığı araştırmada aile durumuna göre süt bankasından/başka kadından süt alma oranı karşılaştırıldığında; çekirdek aileye sahip kadınların %37.9 oranında en fazla süt bankasından/başka kadından süt alma istediklerini belirtirken, geniş aileye sahip kadınların % 47.2 ile en yüksek oranda süt bankasından/başka kadından süt almayı düşünmediklerini belirtmişlerdir. Yine aynı araştırmada çalışma durumuna göre süt bankasından/başka kadından süt alma oranı karşılaştırıldığında; çalışan kadınların % 37.3 oranında en fazla süt bankasından/başka kadından süt alma istediklerini, çalışmayan kadınların en yüksek oran olan %48 ile süt bankasından başka kadından süt almayı düşünmedikleri saptanmıştır. Dorum (2016) buradan hareketle kadınların aile tipi ile süt bankasından süt alma/ almama arasında ve kadınların çalışma durumu ile süt bankasından/başka kadından süt alma/ almama görüşleri arasında anlamlı bir istatistik saptanmadığını ifade etmektedir. Bu bilgiler ışığında geniş ailede yaşayan kadınların anne sütü bankasından yararlanmak istememelerin sebebinin kültürel yaşamları ve geleneksel inanışlarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Benzer şekilde çalışmayan kadınların bilim dünyasındaki gelişmeleri tam olarak takip edememeleri ve yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle süt bankasından yararlanma konusunda çekingen kaldıkları düşünülebilir.

Ayrıca daha önce çocuğu olma durumu, gebelikte düzenli izlem yaptırma, gebelik sayısı, doğum sayısı, emzirme sırasında meme sorunu yaşama, daha önce

sütannelik yapma ve kendi bebeğine sütanne bulma ile süt bankasından yararlanmayı isteme arasındaki fark incelendiğinde istatistiksel olarak bir anlamlılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$, Tablo 4.8). Ekşioğlu ve ark. (2015) çalışmasında araştırmaya katılan kadınların yaş, eğitim ve çalışma durumu, doğum sayıları, doğum şekilleri ile süt bankasının uygulanmasını isteme durumları arasındaki ilişki değerlendirildiğinde de anlamlı bir istatistiki fark saptanmamıştır. Bu durumun annelik duygusunun ve emzirme ile oluşan duygunun belirtilen değişkenlerden (yaş, eğitim ve çalışma durumu, doğum sayıları, doğum şekilleri vb.) etkilenmemesinden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

Kadınların eğitim durumu ile süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumu incelendiğinde okur yazar olmayan kadınların % 83.3'ünün, ilköğretim mezunu kadınların %74.6'sının ve lise üzeri eğitime sahip kadınların ise %61.8'inin süt bankasına süt bağışlamayı istediği saptanmıştır. Kadınların eğitim durumu ile süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.9). Geçer'e göre (2018) doğum yapmış kadınlarda eğitim arttıkça süt bankasını duyma olasılığı artmıştır. Dorum'un (2016) da araştırması kapsamında araştırmaya katılan kadınların % 50'si anne sütü bankacılığı uygulaması olsa sütünü bağışlayabileceklerini ifade ederken, Ekşioğlu ve ark. (2015) çalışmasına katılan kadınların %71.3'ü süt bankası uygulamasını desteklemekte ve %68.8'i süt bağışlayabileceğini belirtmektedir. Sütünü bağışlamak istemeyenlerin %62.2'si hastalık riskini, %37.2'si ise dini açıdan uygun olmamasını neden göstermektedir. Yine Geçer'in (2018) anne sütü bankacılığı konusundaki çalışmasında bağışa olumsuz bakan sağlık çalışanlarının % 46.7'si, kadınlarınsa %34.9'u "Dinen doğru bulmuyorum, sütümü kimin aldığını bilmem gerekir, kardeşlik oluşur" yanıtlarını vermiştir. Elde edilen bu bilgilerden hareketle sütünü bağışlamak istemeyen kadınlarda eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak bebeklerin sağlığı konusunda çekinceler oluşmaktadır. Ayrıca toplumsal, kültürel ve dini açıdan da kendilerini rahat hissetmeyecekleri görülmektedir.

Kadınların süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumlarının bazı gebelik değişkenlerine göre dağılımı incelendiğinde; gebelik sayısı birden fazla olan kadınların (%76.1) gebelik sayısı bir olan kadınlara (%60.6) göre anne sütü bankasına süt bağışlamayı daha fazla istediği belirlenmiştir. Kadınların gebelik sayısı

ile anne sütü bankasına süt bağışlamayı istemeleri arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$, Tablo 4.10). Gebelik sayıları ile bağlantılı olarak kadınların doğum sayısı ve anne sütü bankasına süt bağışi yapmayı isteme durumlarına bakıldığında ise birden fazla doğum yapan kadınların (%75.5) bir doğum yapan kadınlara (%64.6) göre daha fazla anne sütü bankasına bağış yapmayı istediğı saptanmıştır (Tablo 4.10). Geçer'in (2018) çalışmasında doğum yapmış kadınların %64'ü Türkiye'de anne sütü bankası kurulması halinde sütlerini bağışlayabileceklerini ifade etmiştir. Ekşioğlu ve ark. (2015) araştırmasına katılan kadınların %75.7'sinin için altında, %24.3'ünün üç ve üzerinde çocuk sahibi olduğu bilinmekle birlikte, kadınların %71.3'ü süt bankası uygulamasını desteklemekte ve %68.8'i süt bağışlayabileceğini belirtmektedir. Verilerdeki gebelik sayısı ve bunu devamındaki doğum sayılarına bakıldığında birden fazla gebelik ve doğum süreci yaşayan kadınların bebeklerinin süt ihtiyacını sağlamakta zorluklar çektiğı tahmin edilmekte ve bu yüzden bağış konusunda olumlu yaklaşıtları düşünölmektedir.

Anne ve bebek arasında duygusal bağışın emzirme ile arttığı bilinmektedir (Geçer 2018). Yaptığımız çalışmada da doğum sonrası memelerinde sorun yaşayan kadınların (%78.2) yaşamayan kadınlara (%70.1) göre daha fazla anne sütü bankasına süt bağışlamayı istediğı ve aradaki farkın ise istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$, Tablo 4.10). Ekşioğlu ve ark. (2015) çalışmasında kadınların %59.9'unun daha önce emzirme deneyimi olduğu ve araştırmanın uygulandığı zamanda %23.8'inin meme sorunu yaşadığı belirlenmiştir. Kadınlar aynı çalışmada, bebeğini emzirmeye engel bir durum meydana geldiğı takdirde %47.5 oranında süt bankasından yararlanmayı düşündüklerini ifade etmiştir. Anne ile bebek arasındaki duygusal bağışlıktan kaynaklı olarak meme sorunu yaşayan kadınların ihtiyaç sahibi bebeklerin beslenme ve buna benzer ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için daha ılımlı yaklaşıtları söylenebilir.

Çalışmamızda daha önce bebeğine süt annesi bulan kadınların %82.6'sı anne sütü bankasına süt bağışi yapmak isterken, süt annesi bulmayan kadınların %69.0'ı anne sütü bankasına süt bağışi yapmayı istemektedir (Tablo 4. 10). Benzer şekilde daha önce süt annelik yapan kadınların (%84.5) süt annelik yapmayan kadınlara (%69.2) göre daha fazla anne sütü bankasına süt bağışi yapmayı istedikleri belirlenmiştir. Kadınların süannelik yapma durumları ile süt bankasına bağış

yapmayı isteme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$, Tablo 4.10). Dorum'un (2016) araştırması kapsamına alınan kadınların % 50'si sütünü bağışlayabileceklerini belirtirken, Gürol ve ark. (2010) çalışmasında kadınların %64.0'ı, Ekşioğlu ve ark. (2015) çalışmasında ise kadınların %68.8'i sütlerini bağışlayacaklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca Geçer'in (2018) araştırmasında sağlık çalışanlarının %63.4'ü, kadınların ise %46.5'i anne sütü yokluğunda, bağış anne sütünü bir seçenek olarak görmüştür. Bunun sebebinin süt anneliğin İslam dininde yarar sağlayan ve olumlu bir davranış olarak kabul görmesinden ve anne ile bebek arasında emzirmeden kaynaklı oluşan duygusal bağdan dolayı olduğu tahmin edilmektedir.

Araştırmamızda kadınların süt bankacılığı hakkındaki bilgi ve görüşlerini belirleme çalışması yapılarak, büyük çoğunluğunu ev hanımlarının oluşturduğu araştırma grubunun bazı değişkenlere(kadınların mesleği, yaşadığı yer, evlilik yılı, aile tipi, yaşadığı ev tipi, gebelik durumları, eğitim durumu) göre süt bankasından yararlanıp yararlanmama durumu, gerektiğinde süt bağışı yapıp yapmayacakları hakkındaki görüşleri belirlendi. Çalışmaya katılan grubun çoğunluğunun bilgi sahibi olmadığı, yeterli bilgilendirme yapılması ve süt bağışı konusu hakkındaki çekincelerinin giderilmesi halinde anne sütü bankalarına olumlu baktıkları görüldü. Çekincelerinin büyük bir bölümünün anne sütü bankalarını dinen uygun görmemelerinden ve kültürel sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir.

Kadınların anne sütü bankacılığı hakkında bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Araştırmaya katılan kadınların %47.0'ının 26-36 yaş grubunda, %46.6'sının öğrenim durumunun ilköğretim, %83.2'sinin çalışmadığı, %56.6'sının ilçede yaşadığı, %71.3'ünün çekirdek ailede yaşadığı ve %77.8'inin müstakil evde oturduğu saptanmıştır.
- Kadınların gebelik özelliklerine baktığımızda %83.5'i gebelikleri sırasında bir sağlık kuruluşunda düzenli izlem yaptırdığı görülmüştür.
- Okur yazar olmayan kadınların tamamının anne sütü bankasının ne olduğunu bilmediği, lise ve daha üzeri eğitime sahip kadınların ise %51.7'sinin anne sütü bankasını bildiği tespit edilmiştir. Kadınların %37.7'si anne sütü

bankacılığı ile bilgiyi televizyondan, %31.9'u ise sağlık personelinden aldığını belirtmiştir. Eğitim düzeyinin yükselmesine bağlı olarak anne sütü bankaları hakkındaki bilgi düzeyinin arttığı görülmüştür. Medyanın bilgi verme konusunda biraz daha ön planda olması sağlık personelinin bu konuya daha çok dahil olması gerektiği konusunu gündeme getirmektedir.

- Kadınların yaşadığı yer ile süt bankasını bilme durumu arasındaki farkın il merkezinde yaşayan kadınlardan kaynaklandığı saptanmıştır. Daha çok imkanlara sahip olan kadınların anne sütü bankası ile ilgili bilgi düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Daha önce çocuğu olan kadınlar ile gebelikte düzenli izlem yaptıran kadınların anne sütü bankası hakkında daha iyi bilgi sahibi oldukları saptanmıştır. Bu durumun kadınların sağlık kuruluşlarından aldıkları bilgilerden ve daha önceki doğum veya doğumlardan edindikleri tecrübelerden kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Kadınların süt bankasından yararlanmayı istememe nedenlerinin ise sırasıyla yabancı birinin sütü olması (%40.4), dini açıdan sakıncalı olması (%35.2) ve bebeğe hastalık bulaşabileceği (%24.4) düşünceleri olduğu görülmüştür. Kadınların %49.1'i bebeğini emziremediği durumlarda tanıdığı birinin anne sütünü alabileceğini belirtmiştir. Kadınların duydukları çekinceler onların anne sütü bankalarına olumsuz bakmalarına sebep olmakta ve kadınları tanıdığı birinin sütünü almaya yöneltmektedir.
- Okur yazar olmayan kadınların %83.3'ünün, ilköğretim mezunu kadınların %74.6'sının ve lise üzeri eğitime sahip kadınların ise %61.8'inin süt bankasına süt bağışlamayı istediği saptanmıştır. Kadınların eğitim durumu ile süt bankasına süt bağışlamayı isteme durumu arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur($p < 0.05$). Eğitim seviyesinin yükselmesine bağlı olarak süt bankasına bağış isteği oranının düşmesi kadınların eğitilmiş oldukça bağış konusunun olumlu ve olumsuz yönlerini daha iyi ayırt etmelerinden kaynaklandığı ifade edilebilir.
- Birden fazla doğum yapan kadınların %75.5'inin, doğum sonrası memelerinde sorun yaşayan kadınların %78.2'sinin, daha önce süt annelik yapan kadınların %84.5'inin ve daha önce bebeğine süt annesi bulan kadınların %82.6'sının

anne sütü bankasına süt bağışı yapmak istedikleri görülmüştür. Kadınların yaşadıkları sıkıntılardan kaynaklı bebekleriyle yeteri kadar bağ kuramamasının onları üzdüğü düşünülmektedir. Bunu diğer kadınların ve aynı zamanda kendilerinin tekrar yaşamaması için süt bankasına bağışa olumlu baktıkları söylenebilir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Sütünü bağışlamak istemeyen kadınların eğitim düzeyinin yükselmesi için sağlık kurumları, okullar ve üniversitelerin işbirliğiyle çalışmaların yapılması,
- Anne sütü bankası ve anne sütü bağışı konusunda bilgilendirme kanallarının artırılması,
- Kırsal kesimlerde görev yapan gezici sağlık ekiplerinin bu konuda bilgilendirici çalışma yapması, çalışmaların afiş ve broşürlerle desteklenmesi,
- Kadınların süt bankaları hakkında bilgiyi daha çok kitle iletişim araçlarından öğrenmesi sağlık çalışanlarının bu konudaki bilgi düzeylerinin yeterli olup olmadığı şüphesini uyandırmaktadır. Bu nedenle sağlık çalışanlarına da belirli aralıklarla süt bankacılığı konusunda eğitimler verilmesi,
- Kadınların dini açıdan çekincelerini azaltmak için ilgili kurumların işbirliğinin sağlanması,
- Anne sütü bankası konusunda çekinceleri olan ve bağış yapmak istemeyen kadınlar için anne sütünü artırıcı eğitimler verilmesi,
- Kadınların gebelik döneminde sağlık kuruluşlarından düzenli olarak izlem yaptırılmalarının sağlanması ve izlemlerle birlikte bilgilendirme çalışmalarının etkin bir şekilde yapılması,
- Bağış konusunda ileriye yönelik planlamalar düşünülüyorsa süt bankacılığı ve süt bağışı ile ilgili araştırmaların örnekleminin ve kapsamının genişletilmesi,
- İşbirliği yapan kurumların bu konudaki çalışmalarına başlamadan önce çalışmalarını sağlam temeller üzerine oluşturmaları,
- Ebelerin doğum öncesi, doğum ve doğum sonrası dönemlerde üstlendikleri rol önemlidir. Ebeler bu dönemlerin neredeyse tamamında kadınlarla sürekli iletişim halinde olduklarından eğitim vererek, bakım hizmetlerini ön plana

ıkararak ve danışmanlık yaparak kadınlarda süt bağışı ve süt bankaları konusunda olumlu değişimleri sağlayabilirler. Bu değişimleri sağlayabilmeleri için eğitimler verilerek ebelerin yeterli bilgi ve becerilerle donatılmalarının sağlanması,

- Ebeler tarafından kadınların bebeğini emziremediği durumlarda nasıl hareket etmeleri gerektiğinin ve neler yapabileceklerinin anlatılması önerilebilir.

6. KAYNAKLAR

Atasever M, Adıgüzel G: Bebek Beslenmesi/ Feeding Baby. Atatürk Üniv Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Derg, 6 (3): 31-38, 2010.

American Academy of Pediatrics: Policy Statement: Breastfeeding and the use of human milk. Pediatrics ; 129, 827–841. 2012

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 24.(cocukhaklari.barobirlik.org.tr/.../birlesmismilletler.pdf)

Demirtaş B.(2010). Türkiye'de Anne Sütü Bankaları olmalı mı? Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Derg, 14:1, 2011.

Diyanet İşleri Başkanlığı(2018), Aile Hayatı, Süt Akrabalığı, Süt bankasından alınan sütle süt hısımlığı oluşur mu? Süt bankasındaki sütlerin karışmış olması hükmü etkiler mi?, Kurul.diyanet.gov.tr/Konu-Cevap-Ara/169/aile-hayati-sut.Erişim Tarihi:16.01.2019.

Dorum A: Riskli Yenidoğan Bebeklerin Annelerinin Anne Sütü Bankacılığına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. Şifa Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 2016.

Duran S: Ebe ve Hemşirelerin Anne Sütü ve Emzirme Konusundaki Bilgi ve Tutumlarının, Danışmanlık Verdikleri Annelerin Bebeklerini Anne Sütü İle Besleme Davranışlarına Etkisi. Trakya Üniv, Tıp Fakültesi, Uzmanlık Tezi, Edirne, 2008.

Ekşioğlu A, Yeşil Y, Turfan EÇ: Annelerin süt bankası hakkındaki görüşleri: İzmir örneği, Ege Üniv, İzmir Atatürk Sağlık Yüksekokulu, İzmir, Türk Ped Arş , 50: 83-89, 2015.

El-Khuffash AL, Unger S: The concept of milk kinship in Islam: Issues raised when offering preterm infants of muslim families donor human milk. Journal Of Human Lactation. 28(2): 125-7, 2012.

Emergency Fund: Babyfriendly hospital initiative: revised, updated and expanded for integrated care. Section 3, Breastfeeding Promotion and Support in a Baby- Friendly Hospital, p. 58, 2009.

Geçer E: Sağlık Bakanlığı Karabük Üniversitesi Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Çalışan Ebe, Hemşire, Hekim ve Doğum Yapmış Annelerin Süt Bankası ve Sütanneliğe İlişkin Düşüncelerinin İncelenmesi. Karabük Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Programı, Karabük, 2018.

Gökdoğan M: 0-6 Aylık Bebeği Olan Annelerin Anne Sütünü Arttırmaya Yönelik Geleneksel Uygulamaları. Adnan Menderes Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2009.

Gür E: Anne Sütü ile Beslenme, Türk Pediatri Arşivi, 42(1): 11–15, 2007.

Gürol A, Özkan H, Çelebioğlu A: Turkish women's knowledge and views regarding mother's milk banking. Collegian. 21(3): 239-244, 2014.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması, Ankara, 2013.

Human Milk Banking Association of North America. Guidelines for the establishment and operation of donor human milk banks. 2011. Fort Worth, TX.

İncekara EL: Kur'an'a Göre Kadın ve Evlilik, İstanbul Üniv, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2011.

Jones F: History of North American Donor Milk Banking: One Hundred Years of Progress. Journal of Human Lactation 19(3): 313-18, 2003.

Kadioğlu M, Hotun şahin N: Anne s¼t¼ bağışı : T¼rkiye'deki durum .İstanbul Üniv Florence Nightingale Hemşirelik Fak¼ltesi Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, 1(2): 102-114, 2014.

Kaya şenol A, Aslan E: İnsan s¼t¼ ve insan s¼t¼ bankacılığı hakkında kadımların g¼r¼řleri. Florence Nightingale Hemşirelik Fak¼ltesi, İstanbul Üniv. Araştırma Makalesi - Biyomedikal Araştırma, Cilt 28, Sayı 15, 2017.

Kim JH, Unger S. Human milk banking. Paediatrics- Child Health, 15(9): 595–598. 2010.

K¼ken AH: S¼t bankacılığı ve etik boyutu .
(www.deontoloji.hacettepe.edu.tr/ekler/pdf/makale_sunulari/sut_bankaciligi.pdf), 2014.

K¼ksal G, Özel HG: Bebek Beslenmesi. Hacettepe Üniv, Sağlık Bilimleri Fak¼ltesi, Beslenme ve Diyetetik B¼l¼m¼, Klasmat Matbaacılık. Ankara, 2008.

Kul Uçtu A, Özerdoğan N: Anne S¼t¼ Bankası. Celal Bayar Üniv, Sağlık Bilimleri Enstit¼s¼ Derg, 4(2): 593-596, 2017.

Kurnaz D: Erken Postpartum D¼nemde Annelerin Emzirmeye İlişkin Tutum ve Başarılarını Etkileyen Fakt¼rler. Adnan Menderes Üniv, Sağlık Bilimleri Enstit¼s¼, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 2014.

Özt¼rk K: İşlam Hukukuna G¼re S¼t Bankacılığı. Eskişehir Osmangazi Üniv, Sosyal Bilimler Enstit¼s¼, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2016.

Paçacı İ: Sosyal Hayattaki Değişim S¼recinde İşlam Aile Hukuku (Evllenme ve Boşanma Örneği), İşlam Hukuku Araştırmaları Dergisi, 11. Sayı, s.76, Konya, 2008.

Paköz Sarıkaya A: Anne S¼t¼ Bankalarının T¼rkiye'deki Mevcut Durumu ve Sağlık Personelinin Bu Konu Hakkındaki Bilgi ve G¼r¼řleri. Kırıkkale Üniv, Sağlık Bilimleri Enstit¼s¼, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2018.

Pekdemir ř: İřl¼m Hukukuna G¼re Anne S¼t¼ Bankaları. Ordu Üniv, İlahiyet Fak¼ltesi, s. 537-554, 2015.

Sağlık Bakanı Mehmet M¼ezzinođlu, Bakanlık: Anne S¼t¼ Bankası Kurulacak - Son Dakika Haberler, www.hurriyet.com.tr › G¼ndem. Erişim Tarihi: 01.02.2019.

Samur G: Anne S¼t¼. Hacettepe Üniv, Sağlık Bilimleri Fak¼ltesi, Beslenme ve Diyetetik B¼l¼m¼, Klasmat Matbaacılık. Ankara, 2008.

Samur G: Anne S¼t¼. Hacettepe Üniv, Sağlık Bilimleri Fak¼ltesi, Beslenme ve Diyetetik B¼l¼m¼, Beslenme Bilgi Serisi-1, Ankara, 2012.

řent¼rk Erenel A, Ünal Toprak F, G¼lbařı Z, Pelit Aksu S, Arslan G¼rc¼ođlu E, Uçar T, Vural G: Sağlık Personelinin Anne S¼t¼ Bankalarına İlişkin Bilgi ve G¼r¼řlerinin Belirlenmesine Y¼nelik Çok Merkezli Bir Çalışma. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fak¼ltesi Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara, T¼rkiye, 2017.

Tanır F: Bebekleri 0-2 Yaş Arasında Olan Bir Grup Annenin Emzirmeye İlişkin İnanç ve Tutumları. Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Aile Hekimliği, Uzmanlık Tezi, İstanbul, 2006.

TBMM Yasama Uzm. B¼y¼kc¼n T. (2013). Anne S¼t¼ Bankacılığı ve Çeşitli Üлке Uygulamaları, https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/gazeteler/web/meclis_bulteni/2469

Tekg¼çen N: 0-6 Aylık Bebeklerin Sadece Anne S¼t¼ Almasında Sosyo-Demografik Özelliklerin Yeri. Kırıkkale Üniv, Sağlık Bilimleri Enstit¼s¼, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale, 2018.

Tudehope DI. Human milk and the nutritional needs of preterm infants. The Journal of Pediatrics. 162(3):17-25, 2013.

Wight N: Commentary: donor human milk for preterm infants. Journal of Perinatology 21: 249-254, 2001.

World Health Organization (WHO) and UNICEF. Global strategy for infant and young child feeding. Geneva, Switzerland: 2009. Available from: http://whqlibdoc.who.int/publications/2009/9789241597494_eng.pdf 2009

Yaman A: İslam Hukukuna Özgü Bir Kurum Süt Akrabalığı. Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Derg. 13(13), 55-67, 2002.

7. EKLER

EK 1. ANKET FORMU

ANNELEİN SÜT BANKALARINA İLİŞKİN BİLGİ VE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

A) SOSYODEMOGRAFİK ÖZELİKLERE İLİŞKİN SORULAR

1-Yaşınız.....

2- Doğum yeriniz .....

3-Eğitim Durumunuz

a) Okur-Yazar Değil b) İlköğretim c) Lise ve üzeri

4- Mesleğiniz....

a) Ev Hanımı b)Emekli c) Memur d) İşsiz e)Diğer

5-Çocuğunuz var mı?

a) Hayır

b) Evet

6-Çocuğunuz varsa cinsiyetleri?

Kız sayısı ..... Erkek sayısı .....

7- Kaç yıllık evlisiniz.....

8- Eşinizin Eğitim Durumu

a) Okur-Yazar Değil b) Okur-Yazar c) İlkokul
d) Ortaokul e)Lise f) Üniversite g) Doktora

9- Eşinizin Mesleği

a) Emekli b) Memur c)İşsiz d)Esnaf
e)Sağlık Çalışanı f)Üniversitede Çalışıyor g)Diğer(belirtiniz).....

10- Aile tipiniz nedir?

a) Çekirdek aile (anne, baba ve çocuklardan oluşan)

b) Geniş aile (anne ,baba ,çocuk , torun ve anne –baba yakınları)

11- Gelir Düzeyiniz nedir ?

- a) Gelir Giderden Az   b) Gelir Gidere Eşit   c) Gelir Giderden Çok

12- Oturulan evin özelliği nedir?

- a)Müstakil   b)Apartman

13- Gebelikte düzenli izlem yaptırдыңız mı ?

a) Hayır

b) Evet

Cevabınız evet ise aşağıdaki soruyu cevaplayınız

14- Gebelikte hangi sağlık kuruluşunda düzenli olarak izlem yaptırдыңız?

- a)Devlet Hastanesi   b) Üniversite Hastanesi
c) Özel hastane   d) Aile Sağlığı Merkezi

15-Gebelik sayısı .....

16-Doğum sayısı .....

17- Abortus(düşük) sayısı .....

18- Kürtaj sayısı .....

19- Ölü doğum sayısı .....

20-Doğum şekliniz

- a)Normal doğum   b) Sezaryen

21-Meme sorunu yaşadınız mı?

a)Evet

b) Hayır

22- Cevabınız evet ise meme sorunu yaşarken ne yaptınız belirtiniz .....

B-ANNE SÜTÜ BANKACILIĞI İLE İLGİLİ BİLGİ SORULARI

1-Anne Sütü Bankacılığı Hakkında Bilginiz Var Mı?

- a)Evet
- b)Hayır

2-Cevabınız evetse nerden duydunuz?

- a)Televizyon   b) İnternet   c) Arkadaş
- d) Sağlık personeli   e)Gazete-dergi   f) Diğer(Cevabınızı lütfen belirtiniz).....

3- Ülkemizde anne sütü bankası var mıdır?

- a)Evet   b)Hayır   c)Bilmiyorum

4-İlinizde anne sütü bankası var mı?

- a)Evet   b)Hayır   c)Bilmiyorum

5- İlinizde anne sütü bankası olmasını ister misiniz?

- a)Evet   b)Hayır   c)Bilmiyorum

6.Sizce Anne Sütü Bankacılığı ne demektir?

- a) Anne sütünün sağılıp dolaba koyulması
- b) Anneler tarafından bağışlanan sütlerin toplanıp pastörize edildikten sonra ihtiyaç sahiplerine dağıtımını yapan kuruluşlardır.
- c) Annelerin kendi bebekleri için sağdıkları sütün saklandığı yer

C-ANNE SÜTÜ BANKACILIĞI İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİN BELİRLENMESİ

1-Daha önce süt annelik yaptınız mı?

- a) Evet
- b) Hayır

2-Çocuklarınıza başkası tarafından süt annelik yapıldı mı?

- a)Evet
- b)Hayır

3- Cevabınız evet ise çocuğunuza kim tarafından süt annelik yapıldı?

- a)Teyzesi
- b) Halası
- c) Elti
- d) Komşu
- e) Aile dostu
- f) Diğer(belirtiniz).....

4- Anne sütü bankası olsa sütünüzü bağışlar mısınız?

- a) Bağışlarım
- b) Bağışlamam
- c) Kararsızım
- d) Bilmiyorum

5- Bebeğinizi emzirmeye engel bir durum meydana gelirse süt bankasından yararlanmak ister misiniz?

- a)Yararlanmak isterim
- b)Yararlanmak istemem
- c)Kararsızım
- d)Bilmiyorum

6- Bebeğinizi emzirmeye engel bir durum olmasa süt bankasından yararlanmak ister misiniz?

- a)Yararlanmak isterim
- b)Yararlanmak istemem
- c)Kararsızım
- d)Bilmiyorum

7-Cevabınız hayırsa anne sütü bankasından yararlanmama nedeniz nedir?

- a)Hastalık bulaşmasından dolayı
- b) Dini açıdan sakıncalı
- c)Sütün yabancıdan olmasından dolayı

8- Anne sütünün yeterli olmadığı durumda, anne sütünü bankadan almak uygun mudur?

- a) Evet
- b) Hayır
- c) Kararsızım
- d) Bilmiyorum

9-Anne sütünün yeterli olmadığı durumda, anne sütünü tanıdık kişilerden almak uygun mudur?

- a)Evet
- b) Hayır
- c) Kararsızım
- d) Bilmiyorum

10- Her annenin sütünün bebeğine özel olduğunu düşünürsek başka bir annenin sütünün bebeğinizin beslenmesinde yeterli ve bağışıklık sisteminin gelişmesinde etkili olabileceğini düşünüyor musunuz ?

a)Evet b) Hayır c) Kararsızım d) Bilmiyorum

11- Bebeğinizi başka bir annenin sütü ile beslemek sizi mutsuz eder mi ve bebeğiniz ile aranızda soğukluk girebileceğini düşünüyor musunuz?

a)Evet b) Hayır c) Kararsızım d) Bilmiyorum

EK 2. ETİK KURUL ONAY FORMU

T.C
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
(Etik Kurul Başkanlığı)

Sayı : 80576354-050-99/ 172
Konu : Etik Kurul Değerlendirmesi.

25/10/2017

Sayın; Yrd.Doç.Dr.Doğan AKÇA
Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

“Annelerin Süt Bankasına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmanız Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu komisyonunca 25.10.2017 tarih ve 09 numaralı oturumda incelenmiş ve çalışmanın Etik Kurul yönergesindeki şartlara uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç.Dr.Barlas ŞÜLÜ
Etik Kurul Başkanı

Eki: 1. Adet Yönetim Kurulu Kararı

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi
(Etik Kurulu Başkanlığı)
ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ: 25.10.2017

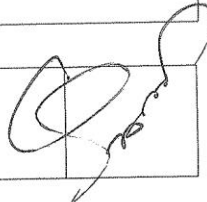
TOPLANTI SAYISI: 2017/09

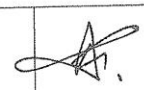
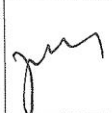
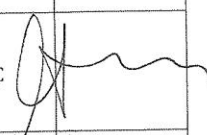
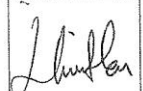
Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu Doç.Dr.Barlas SÜLÜ başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.

KARAR 09

Yrd.Doç.Dr.Doğan AKÇA'nın "Annelerin Süt Bankasına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi" adlı çalışması.

Yukarıda belirtilen çalışmanın Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul Yönergesine uygun olduğuna karar verildi.

Etik Kurul Başkanı	Doç.Dr.Barlas SÜLÜ	
--------------------	--------------------	---

Başkan Yardımcısı Yrd.Doç.Dr.Damla ÇETİN		Raportör Üye Yrd.Doç.Dr.Turgut ANUK	
Üye Yrd.Doç.Dr.Nazan ARDIÇ	(İzinli)	Üye Yrd.Doç.Dr.Binali ÇATAK	
Üye Yrd.Doç.Dr.Halil İbrahim ERDOĞDU		Üye Yrd.Doç.Dr.Serhat TUNÇ	
Üye Avukat Emine TUNA	(İzinli)	Üye Ümit Can GÜRBOĞA	

Gelen Evrak No: 149	Karar No: 09	Karar Tarihi: 25.10.2017
Araştırmanın Adı: "Annelerin Süt Bankasına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi"		
Araştırmanın Yürütücüsü: Yrd.Doç.Dr.Doğan AKÇA		
Çalıştığı Kurum: Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi		
Araştırmanın gerekçesi yeterli mi?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmanın metodu uygun mudur?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmada kullanılacak ilaçlara ait bilgiler yeterli midir?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırma ilacının bilinen veya muhtemel yan etkileri ve varsa bunların önlemleri yeterince açıklanmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Bilgilendirilmiş Olur Formu;		
Gönüllünün anlayacağı şekilde yazılmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Tanık dâhil olmak üzere ilgililerin imzaları için yer ayrılmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmadan kaynaklanabilecek ölüm, sakatlanma, hastalık durumunda yapılacak ödeme, tedavi ile ilgili sigorta veya taahhütname ile ilgili belgeler var ve uygun-yeterli midir?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmacı ve destekleyici arasında sorumluluk paylaşımına dair belge var mı ve uygun mudur?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırma bütçesi, yapılacak ödemeler uygun mu?	Evet ☒	Hayır ☐
Protokolde mevcut veriler ve literatür araştırmayı destekler nitelikte midir?	Evet ☒	Hayır ☐

KARAR		
Kafkas Üniversitesi Etik Kurul yönetmeliğine göre	Uygundur X	Uygun değildir ☐
	Düzeltilmesi Gerekir ☐	

<p>Başkan</p> <p>Doç.Dr.Barlas SÜLÜ</p>	<p>Başkan Yardımcısı</p> <p>Yrd.Doç.Dr. Binnur ÇETİN</p>	<p>Raportör Üye</p> <p>Yrd.Doç.Dr.Turgut ANUK</p>
<p>Üye</p> <p>Yrd.Doç.Dr.Binali ÇATAK</p>	<p>Üye</p> <p>Yrd.Doç.Dr.Nazan ARDIÇ</p> <p>(İzinli)</p>	<p>Üye</p> <p>Yrd.Doç.Dr.Halil İbrahim ERDOĞDU</p>
<p>Üye</p> <p>Yrd.Doç.Dr.Serhat TUNÇ</p>	<p>Üye</p> <p>Avukat Emine TUNA</p> <p>(İzinli)</p>	<p>Üye</p> <p>Ümit Can GÜRBOĞA</p>

T.C
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
(Etik Kurul Başkanlığı)

Sayı : 80576354-050-99/ 112
Konu : Etik Kurul Değerlendirmesi

30/04/2019

Sayın; Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA
Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

“Annelerin Süt Bankasına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adıyla Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu komisyonunca, 25.10.2017 tarih ve 09 numaralı oturumda kabul edilmiş olan çalışmamızın isminin “Evli Kadınlarm Süt Bankasına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi” olarak değiştirilmesi için vermiş olduğunuz dilekçeniz Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu komisyonunca 30.04.2019 tarih ve 06 numaralı oturumda incelenmiş ve isim değişikliği kabul edilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Başol CANBAKAN
Etik Kurul Başkanı

Eki: 1 Adet Yönetim Kurulu Kararı

EK 3. TEZ ÇALIŞMASI İZİN YAZISI

T.C. Sağlık Bakanlığı

T.C.
İĞDIR VALİLİĞİ
İĞDIR İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ

İĞDIR İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ - İĞDIR SAĞLIK
MÜDÜRLÜĞÜ PERSONEL BİRİMİ

30/11/2017 10:17 - 32693776 - 929 - E.1525

00057565728

Sayı : 32693776/929
Konu : Burcu MAMAN

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ (Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi :14.11.2017 tarihli ve E.2481 sayılı yazımız.

İlgi tarih ve sayılı yazımız Müdürlüğümüzce incelenmiş olup; Üniversiteniz Ebelik Anabilim Dalı öğretim üyesi Yr. Doç. Dr. Doğan AKÇA'nın danışmanlığındaki yüksek lisans öğrencisi Burcu MAMAN'ın Müdürlüğümüze bağlı Tuzluca Toplum Sağlığı Merkezine bağlı 76.04.04 ile 76.04.05 Nolu Aile Sağlığı Merkezinde tez çalışmasını yapması, Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-izmalıdır.
Dr.Alpaslan EROL
İl Sağlık Müdürü

Belgenin Aslı Elektronik İmzalıdır

Yavuz KUL
Yrd. Hiz. Şişli
10.11.2017

Bağlar mah. Atatürk cad. no 19.

Faks No:2276203

e-Posta:beritan.kizilay@saglik.gov.tr İnt.Adresi: beritan.kizilay@saglik.gov.tr

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden 8d9d5595-ef46-4303-9437-834a1d62794c kodu ile erişebilirsiniz.

Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. Mukrem'in Ozkan ARSLAN tarafından 12.12.2017 tarihinde e-İmzalanmıştır.
Evrakınızı <http://194.27.41.38/E-Imza/Default.aspx> linkinden 71BCD3D5XF kodu ile doğrulayabilirsiniz.

EK 4. GÖNÜLLÜLERİN BİLGİLENDİRİLMESİ VE RIZASININ ALINMASI PROTOKOLÜ ONAY FORMU

Sayın Katılımcı

Anne sütü, yeni doğanın büyüme ve gelişmesi için gerekli olan tüm sıvı, enerji ve besin öğelerini içeren, enfeksiyonlara karşı koruyucu, biyoyararlılığı yüksek, sindirimi kolay, doğal ve en ideal besindir. Bu nedenle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve United Nations International Children's Emergency Fund (UNICEF), bebeklerin doğum sonrası ilk altı ay sadece anne sütü ile beslenmelerini, altı aydan sonra da en az iki yaşına kadar ek besinler ile birlikte anne sütü almaya devam etmelerini önermektedirler.

Anne sütü bankaları, ihtiyaç durumunda bebeğin kendi annesi dışındaki kadınlardan toplanmış sütler ile beslenmesinin sağlanması amacıyla hizmet veren kurumlardır. Anne sütü bankaları başta İskandinav ülkelerinde olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde ve Brezilya'da yaygın olarak hizmet vermektedir. Yapılan çalışmalarda anne sütü bankalarından alınan sütlerin sağlık, beslenme, immünolojik, gelişimsel, psikolojik, sosyal, ekonomik ve çevresel faydaları olduğu, özellikle yüksek riskli yeni doğan ve prematüre bebeklerin sağlığının korunması ve devam ettirilmesi için önemli bir fırsat olduğu belirtilmektedir.

Bu araştırma, 'Annelerin Süt Bankasına İlişkin Bilgi ve Görüşlerinin Belirlenmesi' amacıyla planlanmıştır. Araştırmaya katılmanız gönüllülük esasına dayalıdır. Bu form aracılığı ile elde edilecek bilgiler gizli kalacaktır ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Çalışmaya katılmamayı tercih edebilirsiniz veya anket doldurulurken istemezseniz son verebilirsiniz.

Araştırmaya katılmayı kabul ederek verdiğiniz katkı için teşekkür ederim.

Burcu MAMAN
Kafkas Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Ebelik Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Katılımcının imzası:

8. ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı : Burcu MAMAN

Doğum Yeri : Tuzluca

Doğum Tarihi : 02.09.1992

Medeni Hali : Bekar

Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu

Lise : Tuzluca 100. Yıl Lisesi(2011)

Lisans : Giresun Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Yüksek lisans : Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı
(2016-2019)

Çalıştığı Kurum

Iğdır Tuzluca İlçe Devlet Hastanesi (2017-devam ediyor)

